

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Tina Fistravec

**EVROPSKA UNIJA IN MEDNARODNE MLADINSKE
NEVLADNE ORGANIZACIJE:
PRILOŽNOSTI IN PROBLEMI**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2006

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Tina Fistravec

Mentor: izr. prof. dr. Zlatko Šabič

**EVROPSKA UNIJA IN MEDNARODNE MLADINSKE
NEVLADNE ORGANIZACIJE:
PRILOŽNOSTI IN PROBLEMI**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2006

KAZALO

SEZNAM SKIC IN TABEL	3
KRATICE	4
1. UVOD	5
2. POJMOVNO TEORETSKA IZHODIŠČA.....	8
2.1 Konceptualizacija termina 'nevladne organizacije'	8
2.2 NVO kot agenti civilne družbe.....	13
2.3 Nevladni akterji v mednarodni skupnosti.....	14
2.3.1 Pregled teoretskih paradigem delovanja NVO v mednarodnih odnosih	14
2.3.2 Nevladne organizacije v mednarodnem pravu	17
2.3.3 Razmerje med mednarodnimi nevladnimi organizacijami, državami in mednarodnimi vladnimi organizacijami.....	20
2.3.4 Vprašanje legitimnosti.....	22
2.4 Viri in načini vplivanja NVO na procese odločanja	24
3. NEVLADNE ORGANIZACIJE IN EVROPSKA UNIJA	26
3.1 Možni mehanizmi komunikacije in sodelovanja med institucijami in nevladnim sektorjem.....	27
3.1.1 Evropska komisija	27
3.1.2 Evropski parlament	31
3.1.3 Svet Evropske unije.....	32
3.1.4 Evropski ekonomsko-socialni odbor	33
3.2 Možnosti izboljšanja dialoga med evropskimi institucijami in nevladnimi organizacijami	34
3.3 Kratek pogled 'čez plot' – nevladne organizacije v Svetu Evrope	39
4. DIALOG MEDNARODNIH MLADINSKIH NEVLADNIH ORGANIZACIJ Z EVROPSKO UNIJO	40
4.1 Evropska komisija in mladi.....	40

4.2	Evropski forum mladih.....	42
4.3	Dojemanje dialoga z evropskimi institucijami s strani drugih mednarodnih mladinskih nevladnih organizacij.....	45
5.	SKLEPNE MISLI	52
6.	SEZNAM VIROV	58
7.	PRILOGA I: Vprašalnik	67
8.	PRILOGA II: Seznam vprašanih predstavnikov MMNVO za namen izdelave poglavja 4.3	69

SEZNAM SKIC IN TABEL

Tabela 1: Transnacionalni in mednarodni javni in zasebni akterji.....	9
Tabela 2: Dimenzije NVO po Weissu in Gordenkerju	24
Skica 1: Neformalni in formalni mehanizmi komuniciranja med (mednarodnimi) nevladnimi organizacijami in institucijami Evropske unije.....	38
Skica 2: Mehanizmi komunikacije z institucijami	46
Skica 3: Kako poskrbite, da je vaše sporočilo upoštevano?.....	46
Skica 4: Katera institucija je najbolj odprta za dialog s civilno družbo?	47
Skica 5: S katero institucijo največ sodelujete?	48
Skica 6: Ocena splošnega odnosa z institucijami EU	49
Skica 7: Odnos z EESO.....	49
Skica 8: Ali ste se kot mladinska NVO aktivno vključevali v oblikovanje mladinske politike na evropski ravni?	50

KRATICE

CONECCS	<i>Consultation, the European Commission and Civil Society</i> – Posvetovanje, Evropska komisija in civilna družba
DG-EAC	<i>Directorate-General for Education and Culture</i> – Generalni direktorat za izobraževanje in kulturo
DYS	<i>Directorate of Youth and Sports</i> – Direktorat za mladino in šport
ECAS	<i>European Citizen Action Service</i> – Služba za delovanje evropskih državljanov
EESO	Evropski ekonomsko-socialni odbor
EK	Evropska komisija
EP	Evropski parlament
EU	Evropska unija
EYF	<i>European Youth Forum</i> – Evropski forum mladih
IPM	<i>Interactive Policy-Making</i> – Interaktivno oblikovanje politik
MNVO	Mednarodna nevladna organizacija
MMNVO	Mednarodna mladinska nevladna organizacija
MVO	Mednarodna vladna organizacija
NVO	Nevladna organizacija
OMK	Odperta metoda koordinacije
OZN	Organizacija združenih narodov
PES	Pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti
SE	Svet Evrope

1. UVOD

(Mednarodne) nevladne organizacije so sestavni del sodobnih procesov in odnosov v mednarodni skupnosti. Nedavna Edelmanova raziskava¹ je pokazala, da je zaupanje v NVO zelo veliko, v primerjavi z nekaterimi drugimi institucijami družbenega življenja celo največje; ljudje bolj zaupajo NVO kot vladi, podjetjem ali medijem. Temu pritrjuje tudi Junne (2001: 214). Hkrati so zaupanja dokaj vredni tudi sami predstavniki NVO, kar posledično krepi občutek kredibilnosti in zanesljivosti informacij, ki jih posredujejo.

Statistični pregled zbranih podatkov v Letopisu mednarodnih organizacij² vsako leto kaže porast nevladnih organizacij v svetu. Če bi upoštevali zgolj številčnost NVO, bi lahko tudi – zmotno – trdili, da so NVO celo veliko bolj pomembne kot mednarodne vladne organizacije (MVO).³ V letu 2004 zgoraj omenjena publikacija našteje kar 7306 nevladnih mednarodnih teles, v primerjavi z 246 MVO.⁴ To pomeni, da je skoraj 97 % vseh mednarodnih institucij nevladnega značaja (največji delež, 78 %, predstavljajo regionalne NVO). Mednarodne NVO so tako v svojem delovanju lahko globalne ali regionalne narave, poznamo pa tudi nacionalne in lokalne NVO. To diplomsko delo bo raziskovalo regionalne, tj. evropske NVO.

Diplomsko delo odkriva tančice še zastrtega odnosa med Evropsko unijo (EU)⁵ kot mednarodno vladno organizacijo *sui generis* in mednarodnimi mladinskimi nevladnimi organizacijami regionalnih (tj. evropskih) razsežnosti. Mladi kot svojevrstna družbena skupina s posebnimi potrebami predstavljajo pomemben delež prebivalstva držav članic EU, in čeprav ne bi mogli trditi, da nastopajo enotno, se vendar veliko mladih vključuje v organizirane oblike združevanja.⁶ Prav interakcija organiziranih mladih z institucijami EU

---

¹ Edelman (2005). Raziskava je zajela 1500 mnenjskih voditeljev po vsem svetu, od tega 450 v Veliki Britaniji, Nemčiji in Franciji.

² Letopis je dostopen na <http://www.uia.org/organizations/volall.php> (20.8.2005).

³ Že takoj na začetku je torej treba izpostaviti tudi razliko med nedržavnimi akterji in nevladnimi organizacijami. Besedna zveza nedržavni akterji zajema tako multinacionalna podjetja kot tudi mednarodne vladne organizacije, teroristične skupine, neformalna družbena gibanja, osvobodilna gibanja (Reinalda in dr. 2001: 2).

⁴ Statistični podatki v istem letopisu za leti 1994/95 navajajo 4928 mednarodnih nevladnih organizacij. V desetih letih se tako beleži kar več kot 45 % porast števila mednarodnih nevladnih institucij, medtem ko je za mednarodne vladne organizacije mogoče zaznati celo negativni trend – v letih 1994/95 jih Letopis zabeleži 263.

⁵ V diplomskem delu sem se odločila za uporabo pojma EU, saj se delo bolj kot na konkretne pravne termine nanaša na splošno dinamiko odnosa med institucijami EU in evropskimi NVO. Tako je pojem EU enostavnejši in primernejši za uporabo.

⁶ Eurobarometer (2001) ugotavlja, da se povprečno polovica mladih vključuje v različne organizirane oblike družbenega življenja, še največ v športne organizacije, sledijo pa verska, mladinska in hobi društva. Treba je opozoriti, da se vključevanje mladih v organizirane oblike združevanja razlikuje od države do države. Tako na Nizozemskem skoraj 80 % mladih pripada kaki organizaciji, medtem ko na Portugalskem to počne le dobrih 30

zato ne sme biti zanemarjena in je vredna pozornosti. Eurostat⁷, statistični urad EU, navaja, da so v letu 2004 mladi stari med 15 in 24 let predstavljali 12,7 % prebivalstva vseh 25 držav članic. Bela knjiga o mladih (COM(2001)681: 6) govori, da bo po širitvi leta 2004 v EU živelo 75 milijonov mladih, starih med 15 in 25 (kar bi predstavljalo približno 16 % vseh prebivalcev). Enotne številke ni ne na strani evropskih institucij ne na strani mladinskih nevladnih organizacij, ki dopuščajo članstvo do 30. ali celo 35. leta (kar pomeni, da se pojem 'mladi' med mladinskimi NVO in EU v veliki meri razlikuje, zato je stroga opredelitev koncepta 'mladi' za namen diplomskega dela dokaj težka).

Kakšni so torej mehanizmi komuniciranja, ki omogočajo dialog med mednarodnimi nevladnimi mladinskimi organizacijami na eni strani in institucijami EU na drugi strani? Ali obstoječi formalni kanali omogočajo jasen, neposreden in dobro razvit dialog?

Pri svoji analizi omenjenega odnosa bom izhajala iz dveh izhodišč, in sicer zakaj je NVO relevantna za posameznika, in zakaj je NVO relevantna kot družbeni akter.

Nedržavni akterji kot npr. mednarodne nevladne organizacije (MNVO) so lahko v demokratični družbi za posameznika izrednega pomena, saj predstavljajo načine političnega in družbenega udejstvovanja, ki niso del že ustaljenih demokratičnih mehanizmov (kot npr. volitve), so pa nujen in potreben del participativne demokracije. Gledano iz vidika posameznika ti mehanizmi političnega udejstvovanja omogočajo državljanom različne kanale komuniciranja s politično elito in vplivanja na proces političnega odločanja, participativna demokracija pa toliko bolj dobiva na pomenu v času, ko opažamo resne omejitve reprezentativne demokracije (trendi upadanja udeležbe državljanov na volitvah).⁸ Da je proces komuniciranja med organiziranimi državljani in politično elito učinkovit in zadovoljiv, morajo biti ti kanali prepoznani kot relevantni tudi s strani politične elite, ne samo državljanov.

Drugo izhodišče, iz katerega izhajam, je, da so NVO relevanten družbeni akter, saj združujejo posameznike ali skupine posameznikov, ki se skušajo udejestvovati kot aktivni državljani, in jim NVO predstavljajo mehanizme delovanja.

Ko govorimo o omejitvah diplomskega dela, nikakor ni mogoče razprave začeti z omejitvami, o katerih je mogoče sklepati že iz samih raziskovalnih izhodišč. Če NVO in

---

% mladih. Na vprašanje, kateri načini olajšajo mladim udejstvovanje v družbi, mladi navajajo mladinske organizacije na tretjem mestu (z 19,5 %), za šolstvom in družino/prijatelji. Pomanjkljivost te raziskave je, da še ni zajela držav pristopnic, zato je nemogoče oceniti, kakšna je vključenost mladih v organizirane oblike združevanja v državah Srednje in Vzhodne Evrope.

⁷ Eurostat. *People by age classes. Share of total population*. http://epp.eurostat.ec.eu.int/portal/page?_pageid=1996,39140985&_dad=portal&_schema=PORTAL&screen=detailref&language=en&product=Yearlies_new_population&root=Yearlies_new_population/C/C1/C11/caa15632 (20.8.2005).

⁸ Več o tem Lijphart (1997).

razsežnost njihove vključenosti v politično odločanje v neki družbi jemljemo kot dokaz demokratične zrelosti družbe, tvegamo sliko popačenega dejanskega stanja. Vprašljivi so lahko tako motivi kot tudi samo število državljanov, združenih v oblike civilnih gibanj. Vendar pa to diplomsko delo ne raziskuje demokratičnosti, transparentnosti in motiviranosti samih NVO, temveč pobliže pogleda le odnos med NVO in institucijami EU.

V svojem diplomskem delu ne bom merila 'uspešnosti' delovanja NVO, saj je odnos med EU in nevladnimi akterji do velike mere še vedno netransparenten, kar ne omogoča resne analize ali zaključkov v smislu merjenja učinkovitosti. Prav tako je proces odločanja v EU tako kompleksen in prepleten s toliko različnimi akterji, da je nemogoče presoditi, kakšen je prispevek posameznega akterja.

V diplomskem delu tudi ne bom podrobneje analizirala nastajanja mladinske politike v Evropi, saj je moj primarni interes odkriti, kakšni mehanizmi komunikacije obstajajo med EU in mednarodnimi NVO (natančneje mednarodnimi mladinskimi NVO) ter do kakšne mere so razviti, ne pa kakšna je nastajajoča mladinska politika v EU. Seveda je pomembno pogledati kakšen je v tem procesu prispevek mednarodnih mladinskih NVO, vendar bi v okviru raziskave, ki jo želim opraviti v diplomskem delu, takšna analiza preseгла predvideni obseg diplomskega dela.⁹

Diplomsko delo je sestavljeno iz petih sklopov. Uvodni del je namenjen orisu glavne teme in relevantnosti analize, kjer predstavljam tudi glavna raziskovalna vprašanja, metodologijo in omejitve. Jedro diplomskega dela sestavljajo trije deli. V drugem poglavju skušam razčistiti pojmovno zmedo pri poskusih definiranja nevladnih organizacij, ki jo je mogoče zaslediti v razpoložljivi literaturi. V tretjem poglavju navedem glavne kanale, prek katerih lahko NVO in EU vzpostavljata odnos, ki jih nato v četrtem poglavju preverim prek usmerjenih intervjujev in analize primarnih dokumentov. Četrto poglavje se usmeri izključno na mednarodne mladinske NVO (MMNVO), intervjuji pa zajamejo njihove ključne predstavnike. V zaključku so predstavljene glavne ugotovitve glede na zastavljena izhodišča.

Metodologijo, ki jo v diplomskem delu uporabljam, tvorita analiza primarnih in sekundarnih virov. V četrtem delu, kjer analiziram obstoječi odnos med EU in MMNVO, uporabljam tudi metodo usmerjenih intervjujev, skozi celotno delo pa se plete lasten prispevek opazovanja z udeležbo, ki izhaja iz mojih dolgoletnih delovnih izkušenj v mladinskih nevladnih organizacijah, kot tudi opravljanja večmesečne prakse pri NVO v Bruslju.

---

⁹ Več o prispevku Evropskega mladinskega foruma k oblikovanju mladinske politike v EU na spletni strani <http://www.youthforum.org/en/press/reports.html> (5.9.2005).

Uporabljena metodologija prinaša določene omejitve. Zavedam se osnovne pasti v intervjujih in pri opazovanju z udeležbo, kjer na rezultate vpliva tudi subjektivna interpretacija dejstev in izkušenj. Dejstvo, da bom z intervjuji analizirala samo stran MMNVO, pomeni, da rezultati ne bodo uravnoteženi z mnenji funkcionarjev evropskih institucij. Za to sem se odločila, ker me zanima predvsem kako akterji civilne družbe ocenjujejo komunikacijske mehanizme, ki jih evropske institucije vzpostavljajo z državljani, in njihov prispevek k procesu političnega odločanja v Evropi. V vsakem primeru je torej nujno, da to diplomsko delo dopolnjujejo in nadgrajujejo še druga dela oz. prispevki, ki bodo področje nevladnega sektorja v kontekstu EU pokrili bolje, kot je temu tako danes, še posebej v Sloveniji.

2. POJMOVNO TEORETSKA IZHODIŠČA

2.1 Konceptualizacija termina 'nevladne organizacije'

Ni dvoma, da na področju definiranja nevladnih organizacij obstaja pojmovna zmeda, zato je treba tudi za namen tega diplomskega dela opredeliti, kaj nevladne organizacije sploh so. Poskusov definiranja nevladnih organizacij je sicer ogromno in se med sabo tudi razlikujejo. Nekateri avtorji (Pease 2003; Willets 1996) tudi ne ločujejo strogo med NVO in MNVO, saj dopuščajo možnost, da se oboji spuščajo v odnose z mednarodnimi akterji, ali pa vlogo nacionalnih NVO v mednarodnih odnosih zanemarijo.¹⁰ Vendar pri večini avtorjih posredno ali neposredno prepoznamo skupno lastnost, ki jo brez težav lahko pripišemo NVO, in sicer da se na različnih ravneh skušajo aktivno vključiti oz. vplivati na procese odločanja družbenih (torej tudi EU) institucij.

Definicije različnih avtorjev poudarjajo različne elemente NVO, ki so pomembne za njihovo delovanje v družbi, raznovrstnost teh elementov pa je relevantna tudi za premislek pričujoče analize.

---

¹⁰ V diplomskem delu se bomo srečali z naslednjimi pojmi: nevladne organizacije (NVO), ki bodo označevale splošen pojem institucij nevladnega sektorja brez nujnega predpostavljjanja njihovega (med)narodnega delovanja, mednarodne nevladne organizacije (MNVO), ki bodo jasno začrtale delovanje in značilnosti nevladne organizacije z mednarodnim značajem, in mednarodne mladinske nevladne organizacije (MMNVO), ki dejansko označujejo evropske mladinske nevladne organizacije in so predmet analize 4. poglavja tega diplomskega dela.

Reinalda (2001: 12), ki analizira vlogo NVO v mednarodnih odnosih, pravi, da so MNVO »mednarodne zasebne organizacije in družbena gibanja, ki so javne v namenu«. ¹¹ To splošno opredelitev v nadaljevanju še dodatno razjasni, ko pravi, da »NVO niso ustanovljene in ne nadzorovane s strani vlade, saj so začete in nadzorovane s strani državljanov, ob tem pa zasledujejo zasebne cilje z zasebnimi sredstvi, ki imajo javni učinek« (Reinalda in Verbeek 2001: 149).

Reinalda (2001: 13) ponuja naslednjo tipologijo nedržavnih akterjev:

Tabela 1: Transnacionalni in mednarodni javni in zasebni akterji¹²

	NEVLADNI, NEPROFITNI, USMERJENI V JAVNO DOBRO	NEVLADNI, DOBIČKONOSNO USMERJENI	VLADNI, USMERJENI V JAVNO DOBRO
TRANSNACIONALNI/MEDNARODNI AKTERJI	(MEDNARODNE) NEVLADNE ORGANIZACIJE	TRANS- ALI MULTINACIONALNE KORPORACIJE	MEDNARODNE VLADNE ORGANIZACIJE

Peasova (2003: 33-36), ki v svojem delu strogo ne razlikuje med NVO in MNVO, pravi, da je klasifikacija NVO težavno opravilo prav zaradi različnih izvorov, namenov in sredstev, tukaj pa so še načini in nivoji delovanja ter financiranje njihovih dejavnosti. Po njenem mnenju so NVO »v večini zasebne, neprofitne organizacije, ki imajo tako mednarodne kot subnacionalne povezave« (2003: 33). Avtorica jih vidi predvsem kot sredstvo, ki ga posamezniki in skupine uporabljajo za sodelovanje v mednarodni politiki mimo svoje nacionalne države (2003: 36). Peasova (2003: 34-35) verjame, da NVO v mednarodnih odnosih igrajo tri pomembne vloge:

- informacijsko, tj. zbiranje in širjenje informacij, vzpostavljanje strokovnega pristopa,
- implementacijsko, tj. ko NVO delujejo kot izvajalci mednarodnih ali nacionalnih programov in politik,
- kot 'vest sveta' (Willetts 1996), so partnerke pri oblikovanju politik na mednarodni ravni.

¹¹ Avtor v angleščini uporabi besedno zvezo »public in purpose«. Vsi citati v diplomskem delu so lastni prevodi, razen če ni označeno, da gre za uradni slovenski prevod.

¹² Avtor navaja, da so transnacionalni akterji tisti, ki delujejo prek meja svoje države in se pri tem povezujejo vsaj z eno tujo sorodno organizacijo, medtem ko mednarodno delovanje za avtorja predstavlja povezovanje NVO iz vsaj treh držav, da ustanovijo MNVO, ki v njihovem imenu prevzame koordinacijo sodelovanja na mednarodni ravni.

Boli in Thomas (1997: 180-1) pravita, da je pomemben element skoraj vseh NVO prostovoljstvo individualnih akterjev, in ob tem navajata še pet načel, ki so temelj ideologijam in strukturam NVO:

- univerzalizem v članstvu in načinih delovanja,
- individualizem, ki temelji na posamezniku kot temeljni celici NVO,
- racionalna prostovoljska avtoriteta, katera predpostavlja kolektivno delujoče odgovorne posameznike,
- racionalizacija napredka, kar pomeni zaupanje v znanost, racionalnost in logično analizo,
- ter svetovno državljanstvo, ki temelji na močnem egalitarnem prepričanju.

Willets (1996: 3) na drugi strani vzpostavlja definicijo NVO izhajajoč iz svojih dolgoletnih raziskav o obnašanju nevladnih akterjev znotraj sistema Združenih narodov. Tako izpostavlja naslednje glavne karakteristike NVO (med katerimi dve karakteristiki temeljita na negativnem definiranju aktivnosti), ki jih mora po njegovem NVO izpolniti za legitimno priznanje njenega obstoja in delovanja:

- neprofitni cilji delovanja (kar po avtorju ne izključuje lobiranja v imenu komercialnih interesov svojih članic),
- nasilje ali promocija nasilja ne sme biti ena od političnih taktik, ki jih NVO izrablja,
- NVO ne sme sistematično delovati proti vladam, zastopanim v OZN, ali si prizadevati za prevzem oblasti,
- NVO mora priznati cilje in aktivnosti tiste mednarodne vladne organizacije, ki jo priznava.¹³

Willets (1996: 5) trdi, da je nevladna organizacija »katera koli neprofitno usmerjena, nenasilna in organizirana skupina ljudi, ki ne skuša prevzeti oblasti«. Po avtorjevem mnenju ima MNVO manj restriktivno definicijo: »To je lahko katera koli nenasilna organizirana skupina posameznikov ali organizacij iz več kot ene države« (*ibid.*).

Willettsova definicija je v primerjavi s prejšnjimi opredelitvami vsebinsko najbolj pomanjkljiva. Avtor pri svoji definiciji izhaja predvsem iz zgodovinskih izkušenj v OZN, delovanja MVO in držav v odnosu do (M)NVO, kar pa ne poda nujno zadostnega okvirja za analizo vseh delujočih NVO. Največja pomanjkljivost v avtorjevi definiciji je zanemarjanje

---

¹³ O problemu legitimnosti NVO glej še poglavje 2.3.4 v tem diplomskem delu.

namena delovanja, smisla obstoja in ciljev združevanja NVO. Neprofitni cilji delovanja ne pomenijo javne cilje delovanja, pač pa zgolj neustvarjanje dobička iz svojih dejavnosti oz. zavezanost, da se ta dobiček ne deli med posameznike v organizaciji. Inherentno vsakemu združevanju je namen delovanja, torej odgovor na vprašanje zakaj se sploh združuje. Tako je tudi z NVO, naj bo to vprašanje na ravni posameznikov, ki se združujejo v NVO, ali na ravni NVO, ki se združujejo v mednarodno mrežo. V tem primeru je Reinaldova definicija veliko bolj primerna, saj nakazuje javni namen delovanja NVO.

Prav tako do neke mere presenetljiv in morda za analizo evropskih nevladnih organizacij neprimeren je element definicije, ki zapoveduje, da NVO ne smejo sistematično delovati proti vladi ali si prizadevati za prevzem oblasti. V stabilnih in zrelih demokratičnih družbah so načini zamenjave oblasti legitimno vzpostavljeni, NVO in civilnodružbena gibanja pa predstavljajo nadgradnjo participativne demokracije. Seveda lahko NVO s kampanjami v demokraciji kritično nasprotujejo delovanju vlad. Vendar si s tem ne prizadevajo za prevzem oblasti, pač pa skušajo vplivati na končen rezultat političnih odločitev.

Weiss in Gordenker (1996: 18) opozarjata na dejstvo, da so poskusi definiranja NVO kljub številčni rasti nevladnega sektorja še vedno zaznamovani z zmedo in neznanjem, in da so teoretična raziskovanja tega fenomena še vedno majhna in omejena. Avtorja definirata NVO kot zasebno organizacijo državljanov, ki je ločena od vlade, aktivna na področju družbenih vprašanj, neprofitna in transnacionalna po naravi delovanja (1996: 20), navajata pa tri vloge nevladnega sektorja in njihov pomen v sodobni družbi: operativno, izobraževalno in zagovorniško/promocijsko (1996: 37-40). Predvsem slednja vloga se neposredno navezuje na sodelovanje pri procesu političnega odločanja in je, če jo NVO izvajajo, zelo pomembna.

Pogosto se civilna družba enači s pojmom nevladnih organizacij. A temu ni tako. Na to opozarja Sachße (Zimmer 2004: 15-17), ki pravi, da obstaja razlika med konceptoma civilne družbe in neprofitnega sektorja. Civilna družba zanj predstavlja »kulturo državljske odgovornosti, prostovoljnih vključevanj in politične participacije«, neprofitni sektor pa je tisti, ki »igra ključno vlogo v takšnem konceptu civilne družbe, saj prav neprofitne organizacije zagotavljajo družbeno infrastrukturo za realizacijo državljske participacije in prostovoljnega vključevanja« (Zimmer 2004: 15). Civilna družba je nevladnim organizacijam torej temelj, iz katerega črpajo članstvo in sredstva, NVO pa civilni družbi predstavljajo mehanizme za kanaliziranje različnih družbenih potreb. Sachße (Zimmer 2004: 15-16) predstavi tudi lastno tipologijo neprofitnih organizacij, in sicer na podlagi njihovih različnih načinov doseganja ciljev:

- članske organizacije, katerih temelj so člani in skupne aktivnosti teh članov (npr. športne organizacije);
- interesne organizacije, ki zastopajo interese določene skupine ali družbe kot celote (npr. okoljevarstvene organizacije);
- storitvene organizacije, ki ponujajo članom in/ali ostalim storitve (npr. zatočišča);
- podporne organizacije, ki nudijo finančno, kadrovsko ali tehnično podporo (npr. znanstvene ali človekoljubne fundacije).

Avtor priznava, da je večina neprofitnih organizacij mešanega tipa, torej združuje več različnih načinov udejstvovanja.

Za evropski prostor je ena izmed najpomembnejših definicij nevladnega sektorja prav gotovo tista, ki jo uporablja Evropska komisija. Nevladne organizacije, ki jih bom analizirala tudi skozi diplomsko delo, so tisti nedržavni akterji, ki združujejo ali predstavljajo civilno družbo oz. državljane, in katerih delovanje se ne navezuje na dobičkonosne, nasilne ali vladne cilje. Na podlagi tega izhodišča Evropska komisija (2000) določa glavne karakteristike nevladnih organizacij:

- nevladne organizacije ne delujejo za ustvarjanje zasebnega dobička,
- so prostovoljnega značaja,
- so utemeljene na določenem formalnem ali institucionalnem okvirju (torej so pravne osebe, ki imajo statut oz. nek ustanovni dokument, in so odgovorne svojim članom in donatorjem),
- so neodvisne od vlad ali drugih javnih avtoritet, političnih strank in pridobitniških organizacij.

Definicija, ki jo povzemam po Evropski komisiji, je, kot že nakazano, tudi najbolj primerna za analizo v okviru pričujočega diplomskega dela, saj morajo nevladni akterji zadostiti tem lastnostim, če želijo biti prepoznani kot nevladne organizacije, s katerimi lahko EU vzpostavlja partnerstvo. Prav to partnerstvo pa je predmet moje analize. Element, ki tej definiciji umanjka, očitam tudi nekaterim drugim poskusom definiranja; tudi Komisija namreč pozablja na namen delovanja, ki lahko sicer vključuje različne načine delovanja (informiranje, izobraževanje, zagovorništvo/promocija, storitve). Bistvo delovanja nevladnega sektorja namreč leži v poskusu vplivanja oz. aktivne participacije v procesih odločanja na različnih družbenih ravneh, vendar se ta element pri poskusih definiranja NVO velikokrat pozablja.

Nevladne organizacije so torej družbeni akterji, ki skozi neprofitni, prostovoljni in strankarsko neodvisni značaj združujejo posameznike ali skupine posameznikov, da bi z različnimi mehanizmi na različnih ravneh (lokalni, regionalni, nacionalni, transnacionalni in mednarodni) vplivali na procese odločanja v družbi.

2.2 NVO kot agenti civilne družbe

(M)NVO se soočajo z raznimi omejitvami, ki lahko pačijo sliko njihove reprezentativne vloge znotraj (dela) civilne družbe.

Že Peasova (2003: 36) pravi, da je lahko »t. i. civilna družba še kako necivilna«, v sklopu tega pa omenja partikularne interese, ki so lahko konfliktni, kriminalni ali profitno usmerjeni. Omeniti velja tudi raznovrstne omejitve, s katerimi se nevladni sektor sooča. Kot navaja Sankey (Willetts 1996: 272), lahko »dejavniki kot so operativna izkušnost, tehnična usposobljenost, pogajalske sposobnosti in jasni cilji (...) naredijo veliko razliko med učinkovito in neučinkovito NVO, ne glede na to kako vredno je načelo ali kako predani so predstavniki NVO«.

Tudi Klein (2002: 3-4) pravi, da kritiki nevladnim organizacijam očitajo, da pod krinko zastopstva širokih družbenih interesov pogosto skrivajo partikularne interese. Vendar pa hkrati avtor sam opozarja, da je kritična javnost nadzorni organ predstavniške demokracije in je kot takšna zelo pomembna.

Poleg navedenih se pojavljajo tudi vprašanja legitimnosti, morebitne finančne ali politične odvisnosti od vlad, lastništva, zbirokratiziranosti in 'udomačenosti' NVO pri nekem delovanju. Reinalda (2001: 14) našteje nekaj zvrsti NVO, ki bi jim lahko očitali zgoraj naštete probleme: državno sponzorirane oz. organizirane NVO; organizacije, ki so ustanovljene s strani in za potrebe (med)državnih donatorjev; t. i. kvazi-NVO, ki dobijo večino sredstev iz javnih virov, a se imajo za neodvisne; ter NVO, ki delujejo v interesih profitnega sektorja.

Tudi NVO se soočajo z lastnim demokratičnim deficitom in iskanjem načinov njegovega premagovanja. Zelo hitro se lahko zaradi različnih razlogov izgubi vez med vodstvom in članstvom, še posebej pri MNVO, kjer med njima ne obstaja neposredna povezava, pač pa se tako samo vodstvo kot tudi politike oblikujejo po reprezentativnem vzorcu. Tako kot se EU očita, da je Bruselj kot 'evropska prestolnica' oddaljen od državljanov, se tudi MNVO, ki delujejo v Bruslju, očita, da so oddaljene od svoje baze lokalnih oz. nacionalnih članov in pripadnikov.

Sankey (Willetts 1996: 273) ocenjuje, da je neformalno okolje običajno bolj prijazno kot to nevladni organizaciji določajo formalni okvirji (npr. tisti, ki jim jih določi statut MVO), kar pomeni, da se lahko NVO v procese odločanja vključujejo veliko bolj, kot je videti, le da to opravljajo na neformalni ravni. Ta neformalna raven, četudi morebiti koristna neki NVO za doseganje svojih ciljev, pa prinaša s seboj vprašanje odgovornosti in transparentnosti delovanja (npr. kakšen neformalni dostop ima NVO do odgovornih v MVO, ko ti pripravljajo zakonodajni dokument).¹⁴

Prostovoljstvo je temelj nevladnih organizacij, četudi do neke mere (lahko) zaposlujejo profesionalni kader. Vključitev v NVO in njihove aktivnosti je prostovoljna odločitev posameznika, kot je tudi koliko časa in materialnih/finančnih sredstev je posameznik kot član NVO pripravljen prispevati. Večina NVO temelji na prostovoljnem prispevku svojih pripadnikov in četudi si morda zagotovijo finančna sredstva za izvajanje projektov, ta velikokrat ne vsebujejo zadostni delež sredstev, ki bi ga lahko namenili za resno plačilo opravljenega dela. Državne zakonodaje ponavadi prostovoljnega dela ne priznavajo kot del delovnih izkušenj, ki jih posameznik nabira. To posredno zatira razvoj nevladnega sektorja in je destimulativno za posameznike, ki se vključujejo v aktivnosti nevladnega sektorja. Hkrati pa to dejstvo veliko pove o altruistični naravi in predanosti posameznikov, ki nevladnim organizacijam posvetijo veliko energije in časa.

Volonterski značaj NVO pa prinaša tudi dvome. Prostovoljci, ki aktivno delujejo v ali za neko NVO, ne izpostavljajo oz. zagovarjajo nujno večinskega mnenja oz. niso nujno družbeno reprezentativni.

2.3 *Nevladni akterji v mednarodni skupnosti*

2.3.1 Pregled teoretskih paradigem delovanja NVO v mednarodnih odnosih

Tradicionalne teorije mednarodnih odnosov pomena nevladnih organizacij ne znajo razložiti, saj zanikajo ali minimalizirajo njihovo pomembnost v mednarodni skupnosti.

---

¹⁴ Več o vprašanjih odgovornosti in transparentnosti delovanja NVO Euractiv (2003) in v okvirnem razpravljalnem dokumentu Evropske komisije (2005) *Draft recommendations to Member States regarding a code of conduct for non-profit organisations to promote transparency and accountability best practices*.

Realizem tako sploh ne analizira njihove vloge, liberalizem pa dokaj medlo priznava njihovo vlogo s funkcionalnega vidika.¹⁵

Reinalda (2001: 11-40) navaja tri teoretske paradigme, ki delovanje NVO v mednarodnih odnosih po njegovem mnenju zadovoljivo pojasnjujejo: pluralizem, transnacionalizem in paradigma kolektivnega družbenega delovanja.

Pluralizem, ki kot teorija prisega na predpostavko, da je v družbi moč razpršena, vidi NVO kot skupine pritiska, ki svoje interese predstavljajo skozi lobiranje ali svetovanje. Reinalda (2001: 19) razlaga dvosmerno komunikacijo med mednarodnimi skupinami pritiska in MVO na naslednji način: medtem ko MNVO skušajo vplivati na proces političnega odločanja, se MVO zavedajo, da lahko vključevanje MNVO v mednarodni proces političnega odločanja dviguje domačo družbeno podporo za sprejete odločitve.

Čeprav pluralisti delijo interesne skupine na tiste, ki branijo interese svojega članstva (zaščitniške), in tiste, ki se zavzemajo za nek cilj (zagovorniške), je treba omeniti, da se v večini primerov ti dve funkciji NVO prepletata in dopolnjujeta. Prav tako se pluralisti preveč osredotočajo na to, kako skušajo interesne skupine doseči svoj cilj pri tistih, ki imajo v rokah moč odločanja (torej politikih in mednarodnih institucijah), pozabljajo pa na pomembnost javnih kampanj in vpliva, ki ga lahko ima neka interesna skupina na javno mnenje. Lobiranje in svetovanje, ki ga pluralisti navajajo kot najpomembnejši sredstvi delovanja, še zdaleč nista vse, kar NVO danes uporabljajo za doseg svojih ciljev.

Druga teoretska paradigma, ki skuša razložiti delovanje NVO v mednarodnem okolju, je transnacionalizem (Reinalda 2001: 22-28). Ta vidi NVO kot zasebne akterje, ki skušajo na politično odločanje vplivati na vseh možnih ravneh tega procesa. Lobiranje tako ni njihova osrednja funkcija, pač pa se vključujejo tudi v javne razprave, skušajo sodelovati pri oblikovanju političnih odločitev ter navsezadnje tudi nadzorovati oz. sodelovati v procesu implementacije teh odločitev. Tudi Boli in Thomas (1997:171-90) opozarjata na vlogo NVO pri družbenem komuniciranju, ustvarjanju znanja, spodbujanju razumevanja vrednot in procesov političnega odločanja. Posamezniki, ki se v NVO vključujejo prostovoljno, tako ustvarjajo svetovno kulturo in se udeležujejo na svetovni ravni. Gordenker in Weiss (Reinalda 2001: 25) vlogo zasebnih organizacij vidita v pluraliziranju globalnega upravljanja.

---

¹⁵ Ta medlost je razvidna iz liberalistične razlage vloge NVO v mednarodnih odnosih v Pease (2003: 54-69) in Dunne (2001: 162-181). Oba avtorja poudarjata, da liberalizem sicer priznava pojav NVO v mednarodnih odnosih, a le bežno razloži njihov pomen in funkcijo, saj je tudi v liberalizmu država (in iz nje izhajajoče strukture) najpomembnejši dejavnik v mednarodnih odnosih. Liberalizem se tako bolj kot na NVO osredotoči na druge nedržavne akterje – MVO in transnacionalne korporacije (Pease 2003: 61-67), Dunne (2001: 175) pa nakaže, da se z vlogo globalne civilne družbe ukvarjajo le radikalni liberalisti, ne pa tudi prevladujoče veje liberalizma.

Razlaga transnacionalizma je veliko bolj zadovoljiva kot pluralistični pristop, saj skuša razumeti vlogo NVO na vseh ravneh njihovega možnega vključevanja v družbene procese, vendar pa pozabi omeniti, da je sposobnost tako vseobsežnega vključevanja NVO v veliki meri odvisna od same usposobljenosti in sredstev, s katerimi neka konkretna NVO razpolaga. Večina NVO tako ni sposobna koherentnega in obsežnega pristopa k nekemu družbenemu vprašanju, s katerim se ukvarjajo oz. na katerega želijo vplivati.

Tretja paradigma, kolektivno družbeno delovanje (*collective social action*), predvideva, da so NVO družbena gibanja, ki delujejo z namenom »transformacije (torej spreminjanja obstoječih družbenih okvirjev, op. T. F.), z mobilizacijo in prepričevanjem kot glavno metodo« (Reinalda 2001: 11). Znotraj same paradigme avtorji ločujejo med dvema pristopoma: pristop civilne družbe, katerega glavna predpostavka je, da imajo NVO omejen dostop do političnega odločanja; in pristop transnacionalnih mrež, ki se zavzemajo za nek cilj, a na procese političnega odločanja dejansko vplivajo subtilno, torej brez formalno priznanega jasnega in neposrednega učinka. Paradigma kolektivnega družbenega delovanja priznava, da je dostop civilnodružbenih organizacij do tistih, ki sprejemajo pomembne politične odločitve, zelo omejen, saj je vezan na vprašanje suverenosti države. Zato pristaši te paradigme pravijo, da je središče pozornosti preusmerjeno na državljane, ne državo, glavni cilj delovanja pa je družbena sprememba na ravni družbe kot celote, ne samo njenih voditeljev (Reinalda 2001: 28-34). NVO tako dosegajo svoje cilje skozi širjenje in izmenjavo informacij, promocijo, zavzemanje, delujejo pa hkrati na lokalni kot tudi globalni ravni.

Četudi kolektivno družbeno delovanje pravilno oceni prispevek globalizacije k samemu delovanju civilnodružbenih gibanj in čeprav ta paradigma morda najboljše razloži gibanja za pravičnejšo globalizacijo, ki so se pojavila v 90. letih prejšnjega stoletja, pa pozablja, da večina NVO deluje po bolj institucionaliziranih načinih, da znajo biti same NVO dokaj zbirokratizirane, in da njihov domet v večini ni globalen, pač pa lokalni oz. regionalni. Prav tako je pomembno dodati, da četudi imajo NVO možnost vplivanja na družbene spremembe oz. »izgradnjo kognitivnih okvirjev«, kot pravita Keck in Sikkink (Reinalda 2001: 32), je to dolgotrajen proces, ki zahteva večletno, če ne večdesetletno predanost, aktivno delo in stalnost, konsistentnost ter koherentnost v zastavljenem političnem delovanju.

2.3.2 Nevladne organizacije v mednarodnem pravu

Ko iščemo opredelitev NVO v mednarodnem pravu, sta pomembni dve vprašanji: a) ali v mednarodnem pravu obstaja temelj, ki opravičuje nastanek NVO, in b) kako mednarodno pravo razlaga delovanje NVO v mednarodnih odnosih oz. v relaciji do drugih subjektov mednarodnega prava.

Mednarodno pravo ščiti in utemeljuje nastajanje NVO, in sicer skozi več dokumentov.¹⁶ Najpomembnejša v evropskem prostoru je prav gotovo Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (Evropska konvencija),¹⁷ ratificirana v vseh 46 članicah Sveta Evrope (SE). Njen 10. člen govori o svobodi izražanja, 11. člen pa o svobodi združevanja in miroljubnega zborovanja. Evropska konvencija gre s 34. členom še korak naprej, ko pravi, da lahko katera koli oseba, nevladna organizacija ali skupina posameznikov, ki trdi, da je žrtev kršitve teh pravic in svoboščin, na Evropskem sodišču za človekove pravice vloži pritožbo. Razsodbe tega sodišča pričajo o tem, da je nastajanje in delovanje NVO vsaj posredno zaščiteno z mednarodnim pravom tudi v praksi.¹⁸

Kako pa mednarodno pravo razlaga delovanje NVO v mednarodnih odnosih oz. v relaciji do drugih subjektov mednarodnega prava? Legalni pluralizem, kot pravi Von Benda-Beckman (Noortmann 2001: 61) zagovarja stališče, da tako MVO kot MNVO sodelujejo pri nastajanju mednarodnega prava skozi:

- a) operacionalizacijo, ki zahteva implementacijo in interpretacijo določenih pravil, in
- b) vpletenost v urejanje nesporazumov med lokalno in mednarodno ravniyo sodelovanja.

Von Benda-Beckman torej postavlja močan kontrast pozitivistom v interpretaciji položaja NVO v mednarodnem pravu.¹⁹

---

¹⁶ Tukaj velja izpostaviti predvsem Splošno deklaracijo človekovih pravic in Mednarodni pakt o državljskih in političnih pravicah.

¹⁷ (1994) Konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Dostopna na <http://www.varuh-rs.si/index.php?id=108#73> (4.9.2005).

¹⁸ *Guidelines for laws affecting civic organizations* navaja naslednje sodne primere kot relevantne reference v razpravi o zaščiti civilnih združenj s strani mednarodnega prava: Sidiropoulos and Others v. Greece, 4. Eur. Ct. H.R. 500 (1998), United Communist Party of Turkey and Others v. Turkey, 4 Eur. Ct. H.R. 1 (1998), Freedom and Democracy Party v. Turkey, 31 Eur. Ct. H.R. 27 (1999). Čeprav zadnja dva primera vključujeta politični stranki, gre za jasno sodno odločitev, da pravica svobodnega združevanja in izražanja zadeva vse vrste civilnih organizacij, torej tudi nevladne organizacije. Več o tem v publikaciji Irish in dr. (2004: 18-20).

¹⁹ Če bi namreč iskali razlago položaja nevladnih organizacij v mednarodnem pravu skozi pozitivistični pristop, ga vsekakor ne bi našli, saj je po tej tradiciji mednarodno pravo sistem, ki v prvi vrsti ureja odnose držav ter iz njih izhajajočih subjektov, torej MVO. To trditev podpira tudi White (1996: 7-12).

Za Noortmanna (2001: 59-76) je glavno vprašanje pravna osebnost NVO oz. kar on poimenuje 'indic osebnosti'. Ta indic vsebuje tri elemente:

- a) sposobnost izoblikovati zahteve, ki izhajajo iz kršitve mednarodnega prava,
- b) sposobnost vstopati v odnose z drugimi subjekti mednarodnega prava in sklepati veljavne mednarodne dogovore,
- c) uživati privilegije in imunitete s strani nacionalne jurisdikcije.

Čeprav avtor trdi, da so tega sposobne samo države in da so MNVO neobstoječe kot subjekt mednarodnega prava, njegovi argumenti zahtevajo ponoven premislek. Že sama izjema Mednarodnega odbora Rdečega križa je dovolj za sklep, da so lahko MNVO kot tudi NVO subjekt mednarodnega prava.²⁰ Ob tem je zanimivo povedati, da je zakonodajni predlog Evropske komisije iz leta 1991 predlagal možnost ustanovitve t. i. evropskega društva, ki bi NVO omogočil pravni okvir delovanja znotraj celotne EU, in ne samo posamezne države.²¹ Sprejetje takega zakonodajnega akta bi vsekakor pomenil korak naprej k priznavanju pravne osebnosti NVO v mednarodnem okolju, saj bi dovoljeval ustanovitev evropskih NVO, ki ne bi bile vezane na državno, pač pa evropsko pravo.

Tudi indice mednarodnopravne osebnosti, kot jih našteva Noortmann, so NVO v veliki meri sposobne izpolniti: kot že argumentirano zgoraj, lahko na podlagi Evropske konvencije katera koli nevladna organizacija proti državi podpisnici konvencije posreduje pritožbo na Evropsko sodišče za človekove pravice. Prav tako številni dogovori med (M)NVO in državami ali MVO dokazujejo njihovo sposobnost vstopati v odnose z drugimi subjekti mednarodnega prava. Vendar pa, kot tudi sam avtor razlaga, sama »politična volja držav, da vstopajo v pravni odnos z nevladnimi organizacijami, pogosto manjka« (Noortmann 2001: 72).

---

²⁰ Mednarodna pravna osebnost se lahko pridobi na podlagi kombinacije pogodbenih določil in prepoznanja oz. privolitve drugega mednarodnega subjekta. Mednarodni odbor Rdečega križa, zasebna nevladna organizacija, ki je pravno sicer podvržena notranjemu švicarskemu pravu, je z ženevskimi konvencijami iz leta 1949 pridobila posebno funkcijo in možnost sklepanja mednarodnih sporazumov (podvrženih mednarodnemu pravu) s subjekti, ki imajo priznano mednarodnopravno subjektiviteto. Drugi način pridobitve mednarodne pravne osebnosti je, da se sporazum sklenjen med prepoznanim mednarodnopravnim subjektom in zasebno stranko podvrže pravilom mednarodnega prava. Več o tem Shaw (2003: 243). Več o vlogi Rdečega križa tudi v Degan (2000: 892-204).

²¹ Več o tem predlogu na spletni strani <http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/l26017.htm> (6.12.2005). Evropska komisija je konec septembra 2005 izdala odločbo, da ta zakonodajni predlog umakne s čakalne liste, potem ko ga je že leta 1992 poslala v predlog Evropskemu parlamentu in Svetu (glede na postopek sprejemanja zakonodajnih aktov po 34. členu PUE oz. 251. členu PES). Po pozitivnem mnenju Evropskega parlamenta se je postopek leta 1993 ustavil pri Svetu. Več civilno-družbenih organizacij je začelo z zbiranjem podpisov za ohranitev tega zakonodajnega predloga. Glej tudi spletno stran <http://cafebabel.com/en/evts/event.asp?T=A&Id=133> (28.12.2005).

Končno v evropskem prostoru obstaja morda najpomembnejši dokument, ki ureja vprašanje pravne osebnosti MNVO, in sicer v SE sprejeta Evropska konvencija o priznanju pravne osebnosti mednarodnih nevladnih organizacij.²² Konvencija je prvi (in do danes edini) mednarodnopravni instrument o tem vprašanju, ki je vstopil v veljavo (skladno z določili, da konvencija vstopi v veljavo četrty mesec po tem, ko jo ratificira tretja država članica SE,²³ je konvencija sicer v veljavi, vendar jo je do danes ratificiralo le 10 držav).²⁴ Omenjena konvencija določa, katerim kriterijem morajo MNVO zadostiti, da se lahko sklicujejo na sprejeto konvencijo:

- biti morajo zasebne narave z neprofitnimi in družbeno koristnimi cilji delovanja,
- ustanovljene morajo biti s pravnim aktom, ki je podvržen notranjemu pravu ene od pogodbenic,
- izvajati aktivnosti v vsaj dveh državah (kar nakazuje njihov mednarodni značaj),
- imeti sedež kot tudi upravo v eni od držav pogodbenic.²⁵

Charlesworth in Chinkin (Noortmann 2001: 72) na drugi strani opozarjata na rastoč vpliv NVO v mednarodnih procesih sprejemanja odločitev in ustvarjanja prava. Vendar ta vloga NVO še ne omogoča preverjanja odgovornosti do mednarodne skupnosti, torej jasno določene pravice in dolžnosti NVO.²⁶

Noortmann (2001: 74) v svojem delu zaključuje z naslednjo mislijo: »Zdi se, da države sprejemajo pravno osebnost nedržavnih akterjev, če ti prispevajo k učinkovitosti političnih in pravnih razmerij, delovanju določenega režima ali razvoju globalnega sistema kot celote. Je pa res, da bodo določeni politični premisleki najbrž preprečili utrjevanje pravnega položaja nedržavnega akterja v situacijah, kjer je to tako zaželeno z normativnega vidika.« V bistvu želi avtor povedati, da se države v odnose z NVO spuščajo še vedno na

---

²² *European Convention on the Recognition of the Legal Personality of International Non-Governmental Organisations*, ETS 124. Konvencija je bila sprejeta 24. aprila 1986, veljati je začela 1. januarja 1991.

²³ *Ibid.*, 6. člen.

²⁴ Avstrija, Belgija, Češka, Francija, Grčija, Portugalska, Slovenija, Švica, Makedonija in Velika Britanija. Seznam držav podpisnic je dostopen na <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp?NT=124&CM=3&DF=06/09/2005&CL=ENG> (6.9.2005).

²⁵ V izvornem jeziku konvencije sta uporabljena izraza »statutory office« in »central management and control«. Več o tem razlagalnem poročilu na spletni strani <http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Reports/Html/124.htm> (6.9.2005). Zanimivo je, da definicija SE govori strogo o MNVO, medtem ko definicija Evropske komisije govori o NVO bolj splošno (kar ne izključuje MNVO). Večja natančnost pri pojmovanju je v konvenciji nujna zaradi njene pravne narave.

²⁶ Obstajajo pa zametki določanja pravic in dolžnosti nevladnim organizacijam; npr. NVO mora za pridobitev posvetovalnega statusa pri OZN spoštovati določila Ustanovne listine. Več o sodelovanju NVO z OZN na spletni strani <http://www.un.org/dpi/ngosection/brochure.htm> (22.12.2005).

pretežno *ad hoc* osnovi, in to takrat, ko ugotovijo, da to ne ogroža njihovih nacionalnih interesov.

Če se osredotočimo na EU kot na partnerja nevladnih organizacij, so stvari še malce bolj zapletene. Čeprav EU formalno s strani svojih držav članic še nima pravne osebnosti (to spremembo bi prinesla prav Pogodba o Ustavi za Evropo, katere ratifikacijski proces je v času pisanja diplomskega dela v precej negotovem položaju),²⁷ jo pa ima Evropska skupnost, in sicer že od leta 1957.²⁸ Tako lahko govorimo o »trajnem prenosu suverenosti« (Vollaard 2001: 101), ki prinaša tudi elemente pravne osebnosti oz. njene indice. Tako ima Komisija na nekaterih funkcionalnih področjih izključne pristojnosti, ki so jih nanjo trajno prenesle države članice, zato Komisija na teh področjih izvaja vrhovno suverenost. Ko torej govorimo o EU, govorimo o »funkcionalni suverenosti« (Vollaard 2001: 102), čigar koncept prinaša razmejitev suverenosti od teritorija, kot je to značilno za tradicionalno definiranje suverenosti. Tako se lahko Komisija spušča v dialog z NVO tudi na področjih, ki sicer ne sodijo v njene izključne pristojnosti.²⁹

2.3.3 Razmerje med mednarodnimi nevladnimi organizacijami, državami in mednarodnimi vladnimi organizacijami

Veliko avtorjev (Coincaud in Heiskanen, 2001; Reinalda, 2001; Junne 2001; Willetts, 1996; Boli in Thomas, 1997; Pease 2003) se strinja, da se je vloga nedržavnih akterjev v mednarodnih odnosih v zadnjih desetletjih spremenila, in da pridobivajo na pomembnosti v primerjavi z državo. Vendar pa se isti avtorji razhajajo na opredelitvah glavnih karakteristik tega odnosa.

Junne (2001: 214) trdi, da so »nevladne organizacije postale pomembne partnerice mednarodnim [vladnim] organizacijam. K mednarodni koordinaciji pomembno prispevajo z javnim osveščanjem in izobraževanjem, z izpostavljanjem problemov, z zagotovitvijo dodatnih informacij pogajalcem (v procesu političnega odločanja na mednarodni ravni, op. T. F.), z nadziranjem implementacije dogovorov s strani držav in drugih akterjev«. Po njenem mnenju se politikom, ki znajo z NVO sklepati zaveznitva, dviguje kredibilnost in legitimnost. Junne (2001) kot tudi Reinalda in Verbeek (2001) pravijo, da gre pri NVO in

---

²⁷ Po neuspešnih referendumih v Franciji in na Nizozemskem so se evropski voditelji odločili za premor v ratifikacijskem procesu. Več o tem EUPolitix (2005).

²⁸ 210. člen Pogodbe o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti.

²⁹ Odličen primer tega je prav mladinska politika Evropske unije. Podrobnosti so opisane v poglavju 4.

MVO za vzajemen odnos, hkrati pa avtorji namigujejo, da NVO in MVO z ustvarjanjem medsebojnih zavezništev skušajo brzdati moč držav in relativno povečati lastno moč v tem odnosu. Tako drug drugemu delujejo kot priročni partnerji.

Willetts (1996: 8) na drugi strani opozarja, da so lahko meje med nevladnimi in vladnimi mednarodnimi organizacijami pogosto zabrisane, ne da bi to sploh opazili brez natančnejše analize. Tako izdelava osem kategorij mednarodnih organizacij, od 'čistih' (*pure*) vladnih do 'čistih' nevladnih:

- 'čiste' MVO so sestavljene iz držav/predstavnikov vlad, lahko pa so (a) brez povezav z NVO ali (b) z njimi,
- hibridne MVO so lahko (c) s prevladujočo medvladno komponento, vendar z NVO kot članicami, z (č) enakovrednim statusom vlad in NVO, ali (d) kjer so NVO dominantne,
- mednarodne NVO so lahko sestavljene iz (e) vladnih uslužbencev, lahko so (f) 'čiste' nevladne organizacije, kjer je vladna finančna podpora dobrodošla, ali pa (g) 'čiste' nevladne organizacije, kjer vladna podpora ni dobrodošla.

Willetts (Reinalda 2001: 22) razloži, zakaj so NVO uspešne pri vključevanju v trikotnik NVO – države – MVO, in tako sodelujejo pri globalnem upravljanju družbe: »...zasebne organizacije, vlade in mednarodne vladne organizacije lahko sodelujejo, ker imajo načeloma vlade in mednarodne vladne organizacije več avtoritete in manj legitimnosti, zasebne organizacije pa manj avtoritete in več legitimnosti«. Trikotnik se tako dopolnjuje, hkrati pa omogoča preživetje posameznih akterjev (torej preživetje MVO in NVO). Čeprav Willettsova razlaga nakaže proces dopolnjevanja v omenjenem trikotniku, še zdaleč ne razloži vseh njegovih težav in načinov, kako se ta proces dopolnjevanja sploh odvija.

Izpostaviti velja tudi omejenost posvetovalnega statusa, ki ga NVO lahko pridobijo pri MVO. Ta posvetovalni status, razlaga Merle (1988), preprečuje NVO, da ukrepa pred nacionalno ali mednarodno vladno avtoriteto, in utemeljuje odvisnost NVO od dotoka informacij s strani MVO. To vse preveč spominja na poskus alibija oz. metaforo zvezanih rok, saj NVO ne omogoča samoiniciativnega delovanja in jim ne daje možnosti pobude ali poglobljenega odziva na neko zakonodajno/politično pobudo. Vsak ukrep se namreč predhodno pripravi brez prispevka NVO, proces posvetovalnega statusa pa spominja bolj na iskanje dokončne potrditve kot na dejansko kritično presojo. NVO so v svoji posvetovalni funkciji v veliki meri odvisne od informacij, ki jih o posameznem procesu odločanja dobijo s strani držav ali MVO.

2.3.4 Vprašanje legitimnosti

Če želimo trditi, da nevladne organizacije predstavljajo civilno družbo oz. državljane, se moramo, kot je bilo v diplomskem delu že izpostavljeno, vprašati o njihovi legitimnosti – ali so nevladne organizacije legitimni predstavnik državljanov? Če so, na kateri ravni predstavništva še ohranjajo legitimnost?

Obstaja splošno prepričanje, da NVO so legitimne, ker so bližje posamezniku. Ko govorimo o odnosu med MNVO in EU, je treba premisliti tudi legitimnost same Unije.

Marks (2001: 50) pravi, da nacionalne države izgubljajo moč, medtem ko jo nedržavne oblike združevanja pridobivajo. Vendar pa je po prepričanju avtorice legitimnost moderne demokracije še vedno utemeljena na »privolitvi od in odgovornosti do nacionalnega državljanstva«. Pri opredelitvi glavnih elementov legitimnosti se poraja vprašanje, ali bi v obravnavo koncepta legitimnosti že kazalo vključiti problem 'svetovnega državljanstva' in posledično globalnih družbenih gibanj, ki prav tako lahko dajejo legitimnost. V sami EU lahko evropska identiteta pri nekaterih skupinah državljanov prevlada nad nacionalno.³⁰ Takšna identiteta namreč lahko daje legitimnost evropskim združevanjem oz. zasledovanjem evropskih ciljev, torej tudi evropskim NVO (primer tega je evropsko federalistično gibanje).³¹

Mnenju, da mednarodna civilna družba lahko obstaja, nasprotuje Howse (2001: 362), ko pravi, da je ta »samo podaljšek domačih političnih skupnosti, saj transnacionalni demos ne obstaja«. Avtor nadaljuje, da je mednarodna civilna družba »izbrana in samoizbirajoča se zmes posameznikov in organizacij«, in napačno bi bilo misliti o njej kot »globalnemu demosu ali resnični demokratični skupnosti« (Howse 2001: 362). Sankey (Willetts 1996: 271) se strinja s Howsom, ko pravi, da »niso vse NVO demokratično izvoljene, odgovorne svojemu članstvu ali predstavnice javnega mnenja«.

Howse v svojem delu omeni pomembno razliko v viru legitimnosti; (M)NVO namreč slonijo na družbeni, in ne formalni legitimnosti kot npr. država. Ta element jih seveda bistveno razlikuje od obstoječih političnih struktur tako na nacionalni kot tudi mednarodni ravni, zato je treba k vprašanju pravic in dolžnosti pristopati ob upoštevanju tega vidika.

---

³⁰ Rezultati raziskave Mladi v Evropi: Spodbujanje aktivnega državljanstva in izvajanje Evropskega mladinskega pakta (*Young people in Europe: promoting active citizenship and implementing the European Youth Pact*), ki jo je Evropska komisija izvajala jeseni 2005, so pokazali, da se mladi že v veliki meri kot državljani prepoznajo ne samo na nacionalni pač pa tudi na evropski ravni. Mnenju, da je današnja generacija mladih 'bolj evropska' kot ostale, je pritrnilo 65 % sodelujočih. [Http://www.europa.eu.int/comm/youth/youthwee k/consult/consultation_en.html](http://www.europa.eu.int/comm/youth/youthwee k/consult/consultation_en.html) (5.12.2005).

³¹ O evropskem federalizmu pišejo npr. Woodward (1995), Jansen (1999) in Burgess (2000).

Marksovi in Howsu je treba priznati, da pravilno opozorita na probleme legitimnosti nedržavnih akterjev v mednarodni skupnosti, predvsem na pomanjkanje demokratičnih elementov oz. odgovornosti do državljanov. Ker na državljane vplivajo tudi odločitve sprejete s strani nedržavnih akterjev na mednarodni ravni, Marksova poziva k demokratizaciji mednarodne skupnosti; »če je postala politika globalna, mora [postati globalna] tudi demokracija« (Marks 2001: 52).

Klein (2002: 4) odgovarja na vprašanje legitimnosti MNVO skozi strukturo samega »mednarodnega sistema«, saj vprašanja legitimnosti MNVO izhajajo prav iz strukturnih problemov tvorjenja mednarodne politike. Avtor opozarja, da četudi pomen na mednarodni oz. supranacionalni ravni sprejetih odločitev narašča, se procesov, ki do teh odločitev vodijo, državljani še vedno ne morejo neposredno udeleževati. Tako skušajo na te procese vplivati skozi nevladne organizacije. Avtor je torej zelo blizu Marksovi, ko poudarja potrebo po spremembi 'mednarodnega sistema' in njegovi demokratizaciji.

Edina mednarodna politična skupnost oz. tisto kar bi Marksova najbrž poimenovala mednarodni nedržavni akter, ki skuša vprašanje svoje legitimnosti razrešiti s tem, da v politični proces odločanja na mednarodni (torej naddržavni) ravni neposredno vključuje tudi državljane svojih držav članic, je prav EU. Evropski parlament se kot ena od temeljnih institucij EU oblikuje na podlagi neposrednih volitev že od leta 1979. Če na državljanstvo gledamo kot vstopnico, ki v neki politični skupnosti omogoča aktivno in pasivno vključevanje v oblikovanje odločitev, potem so države članice takratnih Evropskih skupnosti skozi mehanizem neposrednih volitev v Evropski parlament ustvarjale zametek 'evropskega' državljanstva že precej pred Pogodbo o Evropski uniji iz leta 1993, ki kot ratificiran dokument prva omenja državljanstvo EU. Ta proces lahko štejemo za poskus lastne legitimacije, saj se državljani tako lahko vključujejo v oblikovanje političnih odločitev neposredno na mednarodni oz. nadnacionalni ravni.³²

Hkrati ta proces lastne legitimacije daje posredno legitimnost tudi delovanju drugih nedržavnih akterjev (torej NVO), ki presegajo strogo nacionalno raven, in se skušajo v procese političnega odločanja vključevati neposredno na evropski ravni. To misel o širjenju legitimnosti posredno podpira tudi David Held (Marks 2001: 53) z mislijo o institucijah globalne kozmopolitanske demokracije, kjer imajo »državljeni ... glas, možnost prispevka in politično predstavništvo v mednarodnih zadevah vzporedno z in neodvisno od domače vlade«.

---

³² O neposrednih volitvah v Evropski parlament glej Corbett (2000).

Vsekakor se je treba strinjati z Marksovo (2001: 66), ko zaključuje, da »demokracija ne more uspevati v državah, če se ne poskusi demokratizirati tudi procese transnacionalnega in globalnega političnega odločanja«. EU kot politični pojav *sui generis* v mednarodni skupnosti je prva meddržavna institucija, ki to skuša narediti.

2.4 Viri in načini vplivanja NVO na procese odločanja

Pred analizo virov in načinov vplivanja NVO na procese odločanja je treba razumeti strukturo, ki lahko vpliva na delovanje nevladnega sektorja. Weiss in Gordenker (1996: 41-43) oblikujeta štiri dimenzije za analizo NVO, še posebej za študije primerov in morebitno tipologizacijo NVO. Te dimenzije naj bi pomagale pri boljšem razumevanju delovanja NVO oz. olajšale razvrstitev neke NVO glede na glavne karakteristike, kot jih določata avtorja.

Tabela 2: Dimenzije NVO po Weissu in Gordenkerju

ORGANIZACIJSKE DIMENZIJE <i>(Organisational dimensions)</i>	UPRAVLJALNE DIMENZIJE <i>(Governance dimensions)</i>	STRATEŠKE DIMENZIJE <i>(Strategic dimensions)</i>	DIMENZIJE ZUNANJE UČINKOVITOSTI <i>(Output dimensions)</i>
GEOGRAFSKI RAZPON DELOVANJA lokalno, subnacionalno, nacionalno, regionalno, transnacionalno	VLADNI ODNOSI formalni in neformalni odnosi na medvladni, regionalni, nacionalni, subnacionalni in lokalni ravni	CILJI DELOVANJA eno vprašanje, multi-sektorski, široko-družbeni, verski, ideološki, revolucionarni/zavračajoči	informacija, strokovni nasvet, financiranje, storitve, mobilizacija javnega mnenja, ohranjanje odnosov z različnimi akterji,
BAZA PODPORE članstvo, zaveznitva z drugimi organizacijami, povezave z državo	OBSEG ZANIMANJA definiranje norm, definiranje politik, nadzor nad izvajanjem politik, sodelovanje pri izvajanju, posredovanje med različnimi nivoji	TAKTIČNI PRIJEMI Nadzorovanje, zagovornišтво/lobiranje, masovna promocija, demonstriranje	povratna informacija glede politik, mreženje, izobraževanje ciljnih skupin
OSEBJE profesionalno, prostovoljno			
FINANCIRANJE članarine, prispevki, subvencije, drugo			
PRAVNI ODNOSI splošno, pravni predpisi, <i>ad hoc</i> navodila			

Reinalda in Verbeek (2001: 150-151) navajata naslednje vire vpliva (mednarodnih) nevladnih organizacij:

- a) strokovnost: NVO lahko ponudijo specializirano znanje o določeni problematiki ali vprašanju.
- b) Bližina ciljne skupine: NVO imajo pogosto dober stik s ciljno skupino, ki se je določena politična problematika tiče. To omogoča pridobivanje relevantnih in kredibilnih informacij o potrebah in željah državljanov.
- c) Domača politična baza: NVO imajo dostop do državljanov, ki lahko posledično prek volilnih mehanizmov kaznujejo ali nagradijo vladno obnašanje, če ta ne ravna, kot državljan od nje zahtevajo.
- d) Dostop do medijev (oz. izvajanje javnih kampanj): NVO so v medijih dobrodošle, zato lahko vplivajo na sestavljanje globalne agende.
- e) Sredstva, ki jih NVO pridobivajo prek privatnih, državnih in mednarodnih skladov.
- f) Izgradnja zavezništev: NVO se lahko povezujejo z drugimi NVO in tako skupaj tvorijo močnejšega političnega akterja.

K temu Altvater in Brunnengräber (2002: 8) dodajata še lobiranje, kjer NVO delujejo kot skupine pritiska na tiste ljudi in/ali institucije, ki imajo v rokah moč odločanja.

NVO nimajo tako lahkega pristopa do medijev, kot skušata to prikazati Reinalda in Verbeek, saj pogosto nimajo ne strokovnega znanja ne zadostnih sredstev, da bi si lahko zagotovile izgradnjo uspešne medijske kampanje. Tako njihovo komuniciranje z mediji velikokrat izraža nestrokovnost ali improviziran pristop, dejanske odločitve o objavah pa ostajajo v rokah novinarjev in urednikov. Čeprav so informacije o aktivnostih NVO danes z moderno informacijsko tehnologijo in razvojem interneta veliko lažje dostopne širšemu krogu zainteresiranih, je pojavljanje v tradicionalnih medijih kot televizija ali časopisi še vedno zelo pomembno, a ga je razmeroma težko doseči.³³ To toliko bolj občutijo manjše, še ne tako uveljavljene NVO.³⁴

---

³³ Izjema so nekonvencionalne aktivnosti NVO, kot npr. Greenpeace, ki za svoje kampanje uporablja ladje. Te ladje skušajo preprečiti okolju škodljivo delovanje državnih ali zasebnih akterjev, kot recimo ubijanje kitov v Tihem oceanu (<http://www.greenpeace.org.uk/oceans/whaling/japanhunt.cfm>, 7.1.2006) ali ubijanje delfinov ob ribolovu (<http://news.bbc.co.uk/1/hi/england/devon/4351611.stm>, 7.1.2006).

³⁴ V tem kontekstu je izgradnja zavezništev med NVO lahko močan vir vplivanja na procese odločanja v mednarodnih institucijah, še posebej v kombinaciji z lobiranjem in javnimi kampanjami. Večje število povezanih nevladnih akterjev daje občutek združenega delovanja civilne družbe, večje legitimnosti in širšega sprejemanja zahtevanih ciljev. Primer takšnega zavezništva NVO je *YES Campaign* v podporo PUE. [Http://www.yes-campaign.net/index.php?id=1066](http://www.yes-campaign.net/index.php?id=1066) (22.12.2005).

Prav tako so lahko problematična tudi sredstva, ki jih NVO pridobivajo za svoje delovanje. Tudi če se ne dotaknemo razprav o spornosti kakšnih finančnih virov,³⁵ sredstva zagotavljajo izvedbo aktivnosti, katerih cilj je vplivati na oblikovanje neke politike (torej so orodje vplivanja), vendar pa hkrati taista sredstva običajno ne pritekajo stalno, torej ne zagotavljajo dolgoročne finančne stabilnosti ali planiranja aktivnosti NVO. NVO si morajo tako ponavadi redno in vedno znova zagotavljati nove vire dohodkov, kar lahko bistveno omeji njihovo delovanje.

Ugotavljanje teoretične zmede pri definiranju nevladnega sektorja, (ne)urejenega pravnega statusa (M)NVO v mednarodnih odnosih ter morebitnih načinov in orodij vplivanja, ki se jih lahko NVO poslužujejo, nam bo v prihodnjih dveh poglavjih pomagalo pri ugotavljanju in oceni obstoječega odnosa med EU in evropskim nevladnim sektorjem. Kot je pokazala dosedanja analiza, obstaja pojmovna zmeda na področju samega definiranja nevladnega sektorja kot tudi razmeroma malo pravnih instrumentov za urejanje statusa NVO v mednarodni skupnosti. Ključnega pomena za razumevanje odnosa med EU in nevladnim sektorjem je tudi samo vprašanje legitimnosti obeh in kako se njuna legitimnost zagotavlja oz. opravičuje. Vendarle Weiss-Geordenkerjeva tabela dimenzij NVO precej olajša razumevanje izhodišč in raziskovalnih področij tega diplomskega dela.

3. NEVLADNE ORGANIZACIJE IN EVROPSKA UNIJA

Prelomnica v odnosu med EU in nevladnim sektorjem je že omenjeni, leta 2000 izdani razpravljalni dokument Evropske komisije »Komisija in nevladne organizacije: Izgradnja močnejšega partnerstva«. Dokument je bil pripravljen v sklopu začetka resnejših reform delovanja Evropske komisije (COM(2000)200; COM(2001)428), s katerimi naj bi se ta spoprijela s poskusom premostitve očitane demokratičnega deficita ter kritik neučinkovitosti delovanja in prevelike zbirokratiziranosti. V tej luči bo pričujoče poglavje posvečeno iskanju morebitnih oblik institucionalnega odnosa ter povezovanja institucij EU z (mednarodnimi) nevladnimi organizacijami in obratno.

---

³⁵ Morebitna spornost lahko izhaja iz vprašanja ali se NVO financirajo iz javnih (državnih) ali zasebnih virov, in kako to vpliva na njihovo delo. Več o tem Reinalda (2001: 14).

3.1 Možni mehanizmi komunikacije in sodelovanja med institucijami in nevladnim sektorjem

Streeck (Reinalda 2001: 20) opozarja, da je interesno predstavništvo v EU »organizacijsko fragmentirano, manj hierarhično integrirano, bolj notranje kompetitivno«. Še najbolj dostopna z nekaterimi reformami, ki jih je začela uvajati že Prodijeva ekipa, je Evropska komisija. Pri analizi, ki sledi, je treba nujno razlikovati med formalnimi in neformalnimi mehanizmi komuniciranja.

Eden od problemov, ki komunikacijo med evropskimi institucijami in nevladnim sektorjem otežuje, je v naravi njune organiziranosti. Evropske institucije so tradicionalno urejena telesa, ki delujejo po ustaljenih, kompleksnih načinih in birokratskih strukturah, medtem ko je nevladni sektor izredno dinamičen in se sooča z nenehno fluktuacijo, spremembami v delovanju, aktivnostih in strukturi.

3.1.1 Evropska komisija

Evropska komisija (EK; tudi Komisija) z nevladnim sektorjem vzpostavlja še najbolj pristen in raznovrsten odnos, čeprav je ta le delno institucionaliziran. Načini, kako se EK posvetuje s civilno družbo, so raznoliki: od udeležb na konferencah, v okviru delovnih skupin, do formalnih in neformalnih srečanj pa tudi medsebojne korespondence.

Komisija ima v skladu z 211. členom Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti (PES) pravico do zakonodajne iniciative, zato je tudi najpomembnejši partner NVO. Prav priprava zakonodajnega predloga je namreč tisti del zakonodajnega procesa, ki bi ga večina NVO prepoznala kot moment, kjer lahko vplivajo na izid.

a) Formalni mehanizmi

EK sama omenja tri obstoječe mehanizme sodelovanja z NVO:³⁶

- *ad hoc* sestanki;

---

³⁶ (2000) *The Commission and Non-Governmental Organisations*, str. 8-9.

- strukturiran dialog oz. sodelovanje (na podlagi že uveljavljene prakse srečanj z NVO, brez njihovega formalno utemeljenega prisostvovanja na odborih in zasedanjih);
- formalizirano svetovanje (na podlagi uradne ali politične zavezanosti k posvetovanju z NVO, kjer te prisostvujejo v odborih s točno določenimi pravili sodelovanja).

EK je ustanovila tudi dva portala, ki naj bi služila namenu olajšane in bolj transparentne komunikacije s civilno družbo: CONECCS in *Your Voice in Europe*.

a.1) CONECCS

CONECCS (*Consultation, the European Commission and Civil Society – Posvetovanje, Evropska komisija in civilna družba*)³⁷ je bil ustvarjen z namenom, da se ustvari bolj transparenten dialog med EK in civilno družbo, tj. da se ustvari baza podatkov, iz katere bi bilo razvidno področje delovanja posameznih nedržavnih akterjev. Gre torej za seznam organizacij, ki pri EK lahko predstavljajo interese civilne družbe, in seznam posvetovalnih teles, ki se sestavljajo glede na določeno interesno področje. CONECCS poleg NVO vključuje tudi predstavnike ekonomskih interesov (delojemalce, delodajalce, druge organizacije, ki zastopajo ekonomske in socialne interese) in verska združenja.

Zanimivo je, da CONECCS razlikuje med kategorijo nevladnih in skupnostnih organizacij (med slednje uvršča tudi mladinske organizacije). Po tej klasifikaciji so skupnostne organizacije tiste, ki so organizirane s strani samih državljanov, da zasledujejo cilje svojih članov; nevladne organizacije pa tiste, ki državljanje združujejo v zasledovanju skupnih ciljev.³⁸

CONECCS se deli na dva portala. Portal posvetovalnih teles vsebuje informacije o tem, katera posvetovalna telesa³⁹ so aktivna. Ta se sestajajo vsaj enkrat na leto, organizirana pa so glede na določeno področje in pod generalnim direktoratom, ki to področje pokriva.

³⁷ CONECCS je dostopen na http://europa.eu.int/comm/civil_society/coneccs/index_en.htm (12.8.2005).

³⁸ [Http://europa.eu.int/comm/civil_society/coneccs/organe_consultatif/question_cb.cfm?CL=en](http://europa.eu.int/comm/civil_society/coneccs/organe_consultatif/question_cb.cfm?CL=en) (20.12.2005). Takšno razlikovanje sicer vsebinsko ne prispeva k siceršnjim klasifikacijam (mednarodnih nevladnih organizacij – prej ustvarja zmedo, saj lahko tako glede na definicijo ene uvrstimo k drugim, in druge k prvim. Element razlikovanja med kategorijama naj bi ležal v razliki med cilji članstva (npr. več športnih objektov za mlade) in splošnimi cilji, za katere se lahko članstvo zavzema (npr. zaščita človekovih pravic), vendar lahko eno hitro zajame tudi drugo (npr. večja zaščita okolja ali boljše izobraževalne možnosti).

³⁹ Primeri posvetovalnih teles, ki aktivno delujejo: Posvetovalni odbor o Skupni kmetijski politiki (*Advisory Committee on the Common Agricultural Policy*), Posvetovanja s platformo evropskih socialnih NVO

Na drugi strani imamo podatkovno bazo organizacij civilne družbe, katere namen je zgolj informativne narave, saj je organizirana prostovoljno in je odprta za vse organizacije. Komisija lahko te podatke uporabi kot orodje, da identificira primerno civilnodružbeno organizacijo za morebitna posvetovanja, vendar je zbrani seznam in podatki v ničemer ne obvezujejo.

Kriteriji, ki jih EU uporablja za vključitev NVO v bazo CONECCS (COM (2002) 704: 17), so naslednji:

- neprofitno reprezentativno telo, organizirano na evropski ravni, s članicami v vsaj dveh državah EU ali državah kandidatkah,
- aktivnost in strokovnost na vsaj enem področju EU,
- določena institucionalna struktura,
- pripravljenost podati podatke o lastnem delovanju.

CONECCS ima registriranih 225 mednarodnih neprofitnih od skupaj 735 vseh registriranih organizacij.⁴⁰ Področje, v okviru katerega se registrira največ interesnih organizacij, je podjetništvo (z 223 organizacijami), sledi okolje (136), nato notranji trg (111) in kmetijstvo (110). Če organizacija, ki je registrirana v bazi, sodeluje tudi v posvetovalnih telesih, je to posebej zabeleženo pri njenem podrobnem opisu.

Ne glede na številčnost organizacij, ki so vpisane v bazo CONECCS, pa je treba opozoriti, da med posvetovalnimi telesi, ki so zabeležene v CONECCS, prevladujejo tista, ki se ukvarjajo z vprašanji ekonomske narave. Kmetijstvo, zaposlovanje in socialne zadeve ter podjetništvo so tako področja, ki imajo daleč največ posvetovalnih teles. Določena področja, kot recimo humanitarna pomoč,⁴¹ sodne in notranje zadeve ali raziskave, posvetovalnih teles sploh nimajo.

a.2) Your Voice in Europe

Medtem ko gre pri CONECCS za bolj formalizirano in zaprto obliko posvetovanja, je *Your Voice in Europe* (Tvoj glas v Evropi)⁴² veliko bolj dostopen in manj uradniški. Gre za internetni portal preko katerega se lahko posreduje mnenja, vključuje pa tudi več različnih

---

(*Consultation with Platform of European Social NGOs*), Posvetovanja s poslovnimi organizacijami (*Consultation with business organisations*).

⁴⁰ Stanje z dne 22. 9. 2005.

⁴¹ To je še posebej presenetljivo glede na to, koliko sredstev EU nameni za humanitarno pomoč (glej str. 36 tega diplomskega dela).

⁴² Spletna stran portala *Your Voice in Europe* je dostopna na <http://europa.eu.int/yourvoice> (12.8.2005).

področij, o katerih se lahko državljani izražajo.⁴³ Portal je bil ustvarjen v sklopu pobude Interaktivno oblikovanje politik (*Interactive Policy-Making – IPM*) in naj bi Komisiji omogočal reden stik z državljani ter različnimi interesnimi skupinami. Za doseg te ciljev Komisija uporablja internetno tehnologijo.

Your Voice in Europe omogoča dva mehanizma: mehanizem povratne informacije in mehanizem posvetovanja prek svetovnega spleta. Komisija prek teh mehanizmov zbira mnenja najrazličnejših zainteresiranih strani, posameznikov in skupin. Pomembna novost je mehanizem povratne informacije, saj *Your Voice in Europe* portal komuniciranje z EU omogoča posamezniku, medtem ko posvetovanje prek svetovnega spleta zahteva neke vrste predstavništvo oz. organiziranost (npr. nevladno organizacijo, ki mnenje oblikuje v imenu neke skupine).

V času informacijske družbe tak način dejansko olajša in približa komunikacijo med civilno družbo in EK. Po drugi strani pa ostaja odprto vprašanje, do kakšne mere so prejeta mnenja s strani Komisije dejansko obravnavana in upoštevana. Vnos (*input*) je lahko veliko večji kot končni rezultat (*output*), in glede na to, da je ta mehanizem komunikacije med EK in civilno družbo še dokaj nov, bo čas pokazal, kako dejansko deluje. Vsekakor prinaša *Your Voice in Europe* osvežitev za državljane, ki lahko sedaj prek enega spletnega naslova pridobijo informacije o aktualnih javnih razpravah in imajo tudi sami občutek, da se lažje vključujejo v oblikovanje evropskih politik.

b) Neformalni mehanizmi

Civilna družba se pri komuniciranju z evropskimi institucijami velikokrat poslužuje neformalnih mehanizmov. Eden od najpogostejših načinov je prav gotovo mreženje (*networking*), kjer gre za osebno spoznavanje in izmenjavo informacij različnih zainteresiranih in odgovornih strani. Mreženje lahko vključuje različne oblike, od srečanj na raznih konferencah do prostočasnih dejavnosti, tako med samimi NVO, ki gradijo koalicije, kot tudi med NVO in drugimi pomembnimi javnimi ali zasebnimi akterji.⁴⁴ Eden izmed

---

⁴³ CONECCS omogoča sodelovanje nevladnega sektorja na 27 področjih, medtem ko *Your Voice in Europe* ponuja 34 področij. Vendar je lahko primerjava številke vprašljiva, saj se eno od CONECCS področij imenuje »Overall EU policy matters«, kar lahko zajame ne samo vsa dodatna področja pri *Your Voice in Europe*, pač pa tudi nezapisana področja.

⁴⁴ Mreženje je v tako raznolikem središču institucij kot je Bruselj vsakdanji način delovanja in deljenja informacij. Zainteresirane strani, ki prihajajo v 'prestolnico' EU prav z namenom, da vplivajo na izide političnega

razlogov, zakaj je v devetdesetih letih prejšnjega stoletja naraslo število predstavništev NVO v Bruslju (Zimmer 2003), je prav gotovo ugotovitev, da ima prisotnost na 'mestu dogajanja' veliko prednosti, predvsem lažji dostop do odgovornih v institucijah.

Tukaj so še druge oblike iskanja stikov z bruseljskimi institucijami. Med te spada npr. pisanje (elektronskih ali navadnih) pisem. Če NVO predhodno vloži energijo v iskanje odgovornih oseb, ki imajo vpliv na potek priprav ali sprejemanja odločitev na različnih stopnjah procesa odločanja v EU, lahko poskus komunikacije prek pisem obrodi pozitivne sadove.

Javna (medijska) kampanja, kjer se NVO poslužujejo predvsem medijev in njihove odzivnosti na morebitne proteste, je eden izmed najbolj vidnih načinov neformalne komunikacije. Komisija še zdaleč ni imuna na pritiske javnosti in/ali medijsko podprtih kampanj. Bolj inovativen je pristop h kampanji in/ali bolj splošno sprejeti (*mainstream*) so cilji kampanje, več možnosti je za uspešno posredovanje sporočila. Tega mehanizma pa se NVO ne poslužujejo samo zato, da bi institucijam posredovale določeno sporočilo, pač pa tudi da bi dvigovale splošno zavest javnosti o konkretni problematiki, razširile bazo svojih članov/pripadnikov in pridobile morebitne nove (materialne/finančne) podpornike. Naveza NVO z mediji ima tako večplastni pomen.

NVO se pogosto zatekajo k omenjenim neformalnim kanalom posredovanja sporočil, saj so zanje predvsem lažje izvedljivi kot formalni načini. Še posebej so ti neformalni kanali zanimivi za tiste NVO, ki ne premorejo sredstev za zagotavljanje redne in učinkovite posvetovalne funkcije, oz. tistih, ki se v dialog z EK neposredno ne vključujejo.

3.1.2 Evropski parlament

Tudi Evropski parlament (EP) bi lahko šteli za dokaj odprto institucijo, vendar se zunanji akterji običajno ne soočajo z institucijo kot celoto, pač pa s posameznimi poslanci ali poslanskimi skupinami. Za komunikacijo z NVO ima EP vzpostavljena dva mehanizma: peticije in status registriranega lobista.

Za uporabo peticije obstajajo pravila.⁴⁵ Peticijo lahko napiše katera koli fizična ali pravna oseba iz EU, mora pa se dotikati naslednjih področij: okoljevarstva, potrošništva,

---

odločanja, se pri doseganju svojih ciljev poslužujejo inovativnih pristopov. Aktivno mreženje, tudi v prostem času, je del njihovega vsakdana.

⁴⁵ Parlament: Peticije, <http://www.europarl.eu.int/parliament/public/staticDisplay.do?id=49&language=SL> (15.9.2005).

svobodnega gibanja oseb, dobrin in storitev, zaposlitvenih in socialnih vprašanj, priznanja strokovnih kvalifikacij in drugih vprašanj, povezanih z zakonodajo EU. Peticija se ne uporablja za izražanje splošnih mnenj o EU politikah ali za postavljanje vprašanj, kar dokaj omeji njeno koristnost za NVO. Ko se NVO odloča za peticijo, mora premisliti tudi o strategiji iskanja podpore v širši javnosti in med poslanci EP.

Poslovnik EP⁴⁶ jasno določa obseg registriranega lobiranja v instituciji. Tako 9. člen pravi, da se lahko osebe, »ki želijo pogosto vstopati v prostore Parlamenta, da bi poslancem v okviru njihovega parlamentarnega mandata v lastnem interesu ali interesu tretjih oseb posredovali informacije«, akreditirajo kot lobisti. Ker poslovnik ne določa nobene druge omejitve za registracijo lobista, je ta status razmeroma lahko pridobiti. Dodatek IX k Poslovniku bolj natančno določa še pravila obnašanja lobistov, zanimivo pa je, da ne omejuje ali določa možen obseg ali način njihove dejavnosti znotraj Parlamenta, dokler se držijo pravil obnašanja (z izjemo prepovedi dostopa do zaprtih sej).

Dostop do poslancev EP je za NVO, ki imajo sedež v Bruslju, tako zelo olajšan in vsekakor pomeni pomembno vez v njihovi vlogi vplivanja na zakonodajo EU.

3.1.3 Svet Evropske unije

Svet EU (Svet) je za nevladne organizacije najbolj nedostopna in zaprta institucija EU in ne omogoča neposrednega povezovanja s civilno družbo. Svet sicer redno posreduje sporočila širši javnosti (prek tiskovnih konferenc), a nima nikakršnih drugih kanalov, ki bi dopuščali lobiranje ali svetovanje civilne družbe. Svet je pač klasična medvladna institucija in se tako tudi obnaša.

Še najbolj učinkovit mehanizem za morebitno posredovanje mnenj ali sooblikovanje odločitev je pot prek držav članic – lobira se torej pri nacionalnih predstavnikih (Spichtinger 2002: 18-19), čeprav tak način prepričevanja še zdaleč ni brez ovir. Prav nasprotno. Če je že 'lobirati Komisijo' velik zalogaj, potem je lobiranje nacionalnih predstavnikov in odgovornih v 25 različnih državah za majhno (M)NVO izjemno zahtevno opravilo oz. terja sistematizirano in dodelano strukturo (M)NVO, ki se te naloge loti. Vendar pa imajo MNVO prednost v tem, da ponavadi združujejo članice iz različnih držav – tako lahko lobiranje pri nacionalnih predstavnikih opravi mreža članic neke MNVO.

---

⁴⁶ Poslovnik Evropskega parlamenta je dostopen na <http://www.europarl.eu.int/omk/sipade3?PROG=RULES-EP&L=SL&REF=TOC> (15.9.2005).

3.1.4 Evropski ekonomsko-socialni odbor

Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) je edina institucija, ki ima institucionalizirano predstavništvo civilne družbe, in sicer v tretji skupini, ki zajema predstavnike različnih interesnih skupin,⁴⁷ med drugim tudi nevladne organizacije. Vloga EESO je primarno posvetovalna, odbor pa ima tudi možnost lastne pobude in predhodnega mnenja.⁴⁸

Ko razmišljamo o EESO kot predstavniku civilne družbe na evropski ravni, sta problematična način imenovanja predstavnikov in sama struktura tretje skupine.

Člane EESO imenuje Svet ministrov na podlagi seznamov, ki jih pripravijo države članice. Proces sestavljanja teh seznamov tako ostaja v domeni države članice, ki lahko posega v imenovanje, ne da bi pri tem upoštevala želje domačih predstavnikov civilne družbe. Sezname torej predstavljajo sito nacionalnih interesnih združenj in ne upoštevajo morebitnih evropskih civilnodružbenih organizacij.

Tretja skupina šteje 97 članov od skupaj 317, torej nekaj več kot 30 % celotnega članstva. Četudi so skupine med seboj dokaj uravnotežene, pa interesi, ki naj bi jih zastopale, nikakor niso. Prva skupina predstavlja delodajalce, druga skupina delojemalce, medtem ko naj bi tretja združevala pisano paleto akterjev; poleg nevladnih organizacij še kmete, potrošnike, mala in srednja podjetja. Tako nejasno strukturirano in neuravnoteženo predstavništvo⁴⁹ prinaša zmedo in nejasnost k delovanju tretje skupine EESO.

EESO tako glede na zgoraj omenjene omejitve ni najbolj primeren kanal za posredovanje sporočil ali vplivanje na proces odločanja znotraj EU. Čeprav je EESO lahko posvetovalni organ za vse institucije EU, je do Komisije kot zakonodajnega predlagatelja veliko lažje dostopiti preko mehanizmov, ki jih ta institucija sama vzpostavlja za posvetovanja s civilno družbo. NVO se tako lahko v posvetovalni dialog s Komisijo vključujejo neposredno in ne potrebujejo EESO za posrednika.

---

⁴⁷ EESO, Group III – Various Interests Groups, http://www.esc.eu.int/pages/en/org/group_3.htm (22.8.2005).

⁴⁸ Posvetovalno vlogo EESO določa 257. člen PES oz. 32. člen PUE.

⁴⁹ (2004) *Agricultural Statistics: Employment in agriculture and in the other sectors*. Kot primer lahko navedemo različne velikosti kmetijskega sektorja. Delež zaposlenega prebivalstva v kmetijstvu na Poljskem in v Litvi je najvišji v EU, in presega 18 odstotkov, medtem ko je v Belgiji in Veliki Britaniji manjši od 2 odstotkov. To vsekakor vpliva na nacionalno interesno predstavništvo ter posledično imenovanje predstavnikov v EESO.

3.2 Možnosti izboljšanja dialoga med evropskimi institucijami in nevladnimi organizacijami

Čeprav ni dvoma o tem, da v odnosih med nevladnim sektorjem ter vladnim in tudi naddržavnim sektorjem že prihaja do izboljšav, še vedno ostaja nekaj problemov, na katere je treba vsaj opozoriti in hkrati pokazati na možne rešitve.

Spomnimo se pristašev teorije kolektivnega družbenega delovanja (Reinalda 2001: 28-34), ki pravijo, da je dostop NVO do političnega odločanja na mednarodni ravni zelo omejen, saj država še vedno ostaja tista z največ moči in končno besedo. To zrcali tudi EU, saj, kot že rečeno, nevladni sektor formalno s Svetom EU ne vzpostavlja odnosov. Tudi če izhajamo iz domneve, da ta odnos obstaja na neformalni ravni, je vpliv ali prispevek nevladnega sektorja težko opredeliti, kaj šele analizirati, saj so postopki odločanja v Svetu netransparentni. Če upoštevamo, da ima Svet v večini EU politik še vedno primarno vlogo v sprejemanju odločitev oz. v najboljšem primeru odločitve sprejema skupaj z EP, potem je ta analiza stanja zaskrbljujoča.

EU potrebuje resno institucionalno reformo, kjer bodo vse institucije postale bolj demokratične, v svojem delovanju bolj transparentne in na splošno bližje državljanu. Protokol 7 o uporabi načel subsidiarnosti in proporcionalnosti, dodan k Amsterdamski pogodbi, sicer določa, da »naj se Komisija posvetuje na čim širši osnovi preden predlaga zakonodajo, in kjer primerno, izda tudi posvetovalne dokumente«,⁵⁰ vendar to Komisije še zdaleč ne zavezuje k posvetovanju s civilnodružbenimi organizacijami, hkrati pa ne določa, da naj temu sledijo še druge institucije.

Najpomembnejši pravni okvir za sodelovanje evropskih institucij in nevladnih organizacij ponuja Pogodba o Ustavi za Evropo (PUE), ugotovili pa smo že, da je zaradi njene negotove prihodnosti trenutno nemogoče govoriti o novem premiku pri pravnem urejanju omenjenega odnosa. Vseeno se zdi vredno poudariti, da PUE prinaša pomemben korak naprej na področju okrepitve vloge nevladnega sektorja v institucijah EU. Ta korak je ustoličen v 47. členu, ki nosi naslov »Načelo participativne demokracije«, in ga je mogoče razumeti kot pomemben dosežek nevladnega sektorja v Evropi:

(1) Institucije dajejo državljanom in predstavniškim združenjem na ustrezen način možnost izražanja in javnega izmenjavanja mnenj glede vseh področij delovanja Unije.

---

⁵⁰ Glej še *European Commission, Civil society*, http://europa.eu.int/comm/civil_society/apgen_en.htm (5.8.2005)

(2) Institucije vzdržujejo odprt, pregleden in reden dialog s predstavniškimi združenji in civilno družbo.

(3) Komisija opravlja širša posvetovanja z udeleženi stranmi, da se zagotovi usklajenost in preglednost delovanja Unije.

(4) Najmanj milijon državljanov Unije iz večjega števila držav članic lahko s svojo pobudo Komisijo pozove, da v okviru svojih pristojnosti predloži ustrezen predlog v zadevah, za katere državljani menijo, da je za uporabo Ustave treba sprejeti pravni akt Unije. Z evropskim zakonom se določijo postopki in pogoji, potrebni za tako državljansko pobudo, vključno z najmanjšim številom držav članic, iz katerih so ti državljani.

Člen prinaša tri pomembnejše elemente, ki jih do sedaj ni bilo zaslediti v drugih pravnih dokumentih EU:

- institucionalizacijo dialoga med Komisijo in civilno družbo, torej tudi nevladnimi organizacijami,
- zavezanost vseh institucij k dialogu s civilno družbo, torej tudi do sedaj razmeroma zaprtega Sveta EU,
- in možnost t. i. ljudske pobude, ki na evropski ravni vzpostavlja mehanizem neposredne demokracije.

Seveda ta trenutek ni mogoče napovedati, kako bi ta določba dejansko delovala v praksi, kakšni bi bili postopki znotraj institucij v primeru uporabe ljudske pobude, in kakšne bi bile posledice neukrepanja s strani Komisije. Vsekakor bi uporaba 47. člena predstavljala ne samo velik izziv za Komisijo, pač pa tudi za civilno družbo oz. nevladne organizacije, v kolikor bi se ga želele poslužiti. Izredno zahtevna organizacija kampanje in mobilizacije državljanov bi zahtevala vseevropski pristop in ogromno sredstev, uspešnost takih pobud pa je pogojena tudi z visoko stopnjo ozaveščenosti in evropske identitete državljanov.

Ne glede na usodo PUE je mogoče trditi, da bodo določila 47. člena prisotna, če ne poglobljena, tudi v dokumentu, ki bi omenjeno pogodbo v primeru, da ne vstopi v veljavo, utegnil naslediti. Organizirana civilna družba v Evropi jih je namreč zelo pozitivno sprejela in ni verjetno, da bodo države članice ali/in institucije glede na omenjeno podporo določilo, z obljubljanjem več demokratičnosti in premoščanjem demokratičnega deficita stopile korak nazaj.⁵¹ Če kaj, potem lahko morebitne nove razprave vodijo le k nadgradnji določila z jasno

---

⁵¹ V podporo argumentu o pozitivnem odnosu prebivalcev EU do PUE lahko navedemo tudi rezultate jesenskih javnomnenjskih raziskav *Standard Eurobarometer 64: Autumn 2005*, po katerih PUE podpira kar 63 % prebivalcev EU. Več o tem na spletni strani <http://europa.eu.int/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/05/1642&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en> (22.12.2005).

zavezo Komisije, da upošteva prejeto pobudo s strani državljanov, in na kakšen način naj to stori.

Če izvzamemo PUE in pogledamo trenutno veljavne pravne akte ter upoštevamo trenutno stanje odnosa NVO z institucijami EU kot je opisano v tem poglavju, je mogoče ugotoviti le, da je institucionalizacija dialoga EU z nevladnih sektorjem skoraj nična. K temu, da se pravni status svetovalne vloge NVO v institucijah zapiše v pogodbe, poziva tudi ECAS (2003: 2; 2004: 2-4, 15-16);⁵² krepitev vloge nevladnih organizacij znotraj EESO namreč ne more biti edini odgovor na vprašanje razreševanja dialoga med EU in nevladnim sektorjem. ECAS povzame tudi strah evropskega nevladnega sektorja, da bi EESO postal nekakšen alibi institucijam oz. razlog za neureditev lastnih komunikacijskih kanalov/posvetovalnih mehanizmov z nevladnim sektorjem (ECAS 2003: 2).

Komisija sama priznava, da se otepa akreditacije NVO, ki bi jim priznal uraden posvetovalni status, kot je to urejeno v OZN in SE.⁵³ Kot razlog za to navaja, da so najbolj legitimni zastopniki državljanov v evropskih institucijah še vedno voljeni predstavniki, hkrati pa se ji to dejanje ne zdi potrebno za odprt dialog s civilno družbo.

Četudi uradnega okvirja za dialog s civilno družbo do sedaj še ni bilo, oz. je pomanjkljivo urejen, je v realnosti ta dialog veliko bolj raznovrsten in aktiven kot bi se to morda zdelo nepoznavalcu, sploh prek neformalnih načinov komuniciranja. Komisija to poimenuje kar »dobra praksa«.⁵⁴

Omembe vredno je tudi dejstvo, da samo EK med NVO letno razdeli čez milijardo evrov,⁵⁵ in obenem priznava pomembnost partnerstva z nevladnim sektorjem, predvsem pri premagovanju tako zelo očitane demokratičnega deficita, spodbujanja participativne demokracije in splošnega prispevka k bolj poglobljeni evropski integraciji.⁵⁶ Zimmerjeva (2003) pravi, da ima t. i. organizirana civilna družba v Bruslju številna predstavništva, in da so vsa vsaj delno financirana s strani Komisije. Proračunska postavka Komisije št. 15 06 (Notranje politike), ki se imenuje »Dialog z državljani«, vsebuje sredstva, primarno namenjena nevladnim organizacijam, ki delujejo v 'evropskem interesu'. Ta sredstva se k

---

⁵² Kratica pomeni *European Citizen Action Service* – Služba za delovanje evropskih državljanov.

⁵³ (2000) *The Commission and Non-Governmental Organisations*, str. 12.

⁵⁴ *Ibid.*, str. 24.

⁵⁵ *Ibid.*, str. 2. Številka služi kot potrditev trditvi, da med Komisijo in nevladnim sektorjem že obstaja omembe vredno partnerstvo. Treba pa je omeniti, da številka zajema sredstva, ki se NVO dodelijo za humanitarno pomoč izven meja EU (okrog 40 % omenjenih sredstev). Posredno to nakazuje priznana vrednost t. i. razvojnih NVO, ne pa tudi ostalih. Tudi Bela knjiga o evropskem upravljanju (COM(2001)428: 14) poudarja vlogo NVO v globalni razvojni politiki. Nasploh se s tem pristopom poudarja storitvena, ne pa politična vloga nevladnega sektorja.

⁵⁶ *Ibid.*, str. 4-5.

NVO usmerjajo prek generalnega direktorata za izobraževanje in kulturo. Tudi nekatere druge proračunske postavke (za okolje, zaposlovanje in socialo ter razvoj) vsebujejo sredstva, ki so namenjena delovanju NVO na teh področjih.⁵⁷

Tu so še druge ovire, ki onemogočajo kvalitetnejši dialog nevladnega sektorja z institucijami (Euractiv 2004):

- sposobnost EK, da ustrezno obravnava številne prispevke s strani NVO,
- finančna (ne)stabilnost NVO in prispevek Komisije k temu,
- (ponavadi) ozko usmerjeni interesi NVO,
- pomanjkanje jasnih in natančnih informacij glede morebitnih posvetovanj, pri katerih bi lahko NVO sodelovale,
- omejena delovna sposobnost NVO, ki zahteva več časa za morebiten odziv na pobude Komisije,
- manjkajoče povratne informacije po končanih posvetovanjih, ki bi omogočale NVO, da jasno razberejo, kako so bili njihovi prispevki vključeni v oblikovanje določene evropske politike.

Kljub opisanim pomanjkljivostim pa je vseeno mogoče reči, da se dialog med institucijami EU in nevladnimi organizacijami v zadnjih letih vendarle izboljšuje. V prid tej trditvi pričajo tudi različni reformni predlogi, ki so bili predstavljeni v tem diplomskem delu: razpravljalni dokument o odnosu med EK in NVO iz leta 2000, Bela knjiga o evropskem upravljanju iz leta 2001, vzpostavitev portalov CONECCS in *Your Voice in Europe*. Vsi ti koraki sledijo aktivni vlogi, ki naj bi jo nevladni sektor igral v procesu oblikovanja politik in političnega odločanja v Evropi, ter predvsem izboljšujejo odnos Komisije z nevladnim sektorjem, ne pa tudi ostalih institucij. Pravna ureditev odnosa med institucijami in nevladnim sektorjem, ki jo prinaša 47. člen PUE, še toliko bolj pritrjuje temu, da se odnos med nevladnim in medvladnim/nadnacionalnim sektorjem v Evropi počasi le ureja. Vseeno pa je treba ponovno opozoriti, da zaradi ustavljenega ratifikacijskega procesa PUE pravna ureditev omenjenega odnosa še nekaj let ne bo urejena, kar pomeni, da bo 'učinkovitost' nevladnega sektorja odvisna od njegovega soočenja s prisotnimi izzivi, ki se raztezajo od same zrelosti sektorja do vprašanja sposobnosti učinkovite izrabe razpoložljivih (pa čeprav omejenih)

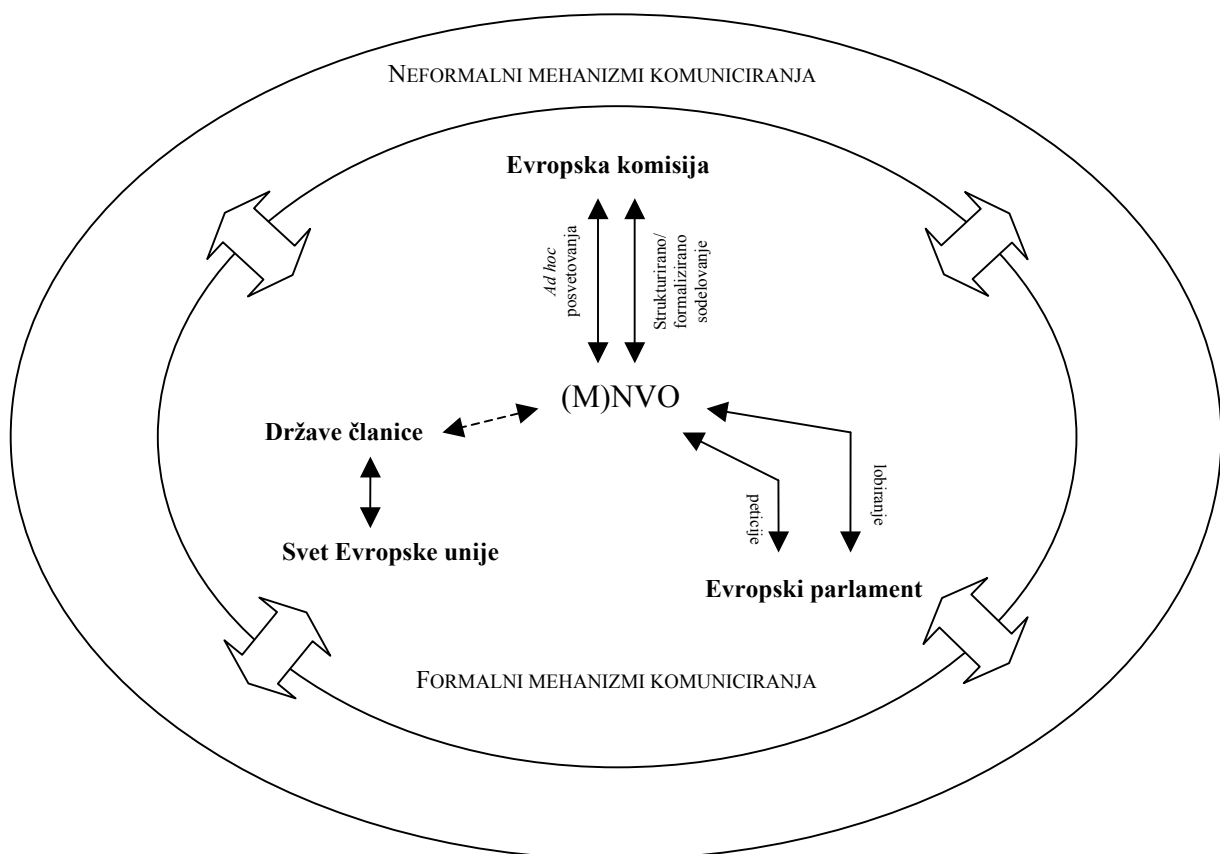
---

⁵⁷ Podrobnosti o distribuciji sredstev k nevladnim organizacijam v (2005) Dokončno Sprejetje splošnega proračuna Evropske unije za proračunsko leto 2005, <http://europa.eu.int/eur-lex/lex/JOhtml.do?uri=OJ:L:2005:060:SOM:SL:HTML> (28.9.2005).

mehanizmov sodelovanja z institucijami EU. Medtem bodo tudi same institucije in države morale prepoznati politično, ne samo storitveno vlogo nevladnega sektorja.

Obstoječe mehanizme komunikacije med evropskim nevladnim sektorjem in glavnimi institucijami EU ponazarja Skica 1. Puščice med koncentričnima krogoma ponazarjajo prehajanje oz. možnost vzajemne uporabe formalnih in neformalnih mehanizmov. Povratno delovanje med NVO in EK ter EP je neizbežno, če se NVO odloča za uporabo formalno priznanih kanalov komuniciranja. Ti kanali pa ne obstajajo med NVO in Svetom EU. NVO lahko namreč na Svet vplivajo le posredno preko držav članic, a na evropski ravni je te kanale nemogoče identificirati, saj so notranje-državne narave.

Skica 1: Neformalni in formalni mehanizmi komuniciranja med (mednarodnimi) nevladnimi organizacijami in institucijami Evropske unije

3.3 Kratek pogled 'čez plot' – nevladne organizacije v Svetu Evrope

SE z nevladnimi organizacijami tvori dokaj drugačen odnos kot EU. Že od leta 1952 MNVO pri SE uživajo posvetovalni status, ki se je v letu 2003 z resolucijo RES(2003)8 nadgradil v participativni status (*participatory status*). Ta status NVO določa jasne dolžnosti in pravice. Nevladne organizacije imajo dostop do vseh zasedanj, sodelujejo v odborih, so zavezane k izražanju mnenj, hkrati morajo pa v zameno spoštovati ter promovirati cilje in aktivnosti SE. So torej sestavni del širše strukture te evropske medvladne organizacije.

Eden izmed pomembnih mehanizmov nadzora in sodelovanja je tudi ta, da morajo NVO generalnega sekretarja SE redno obveščati o svojih aktivnostih. Med SE in nevladnimi organizacijami obstaja institucionalizacija odnosa v Povezovalnem odboru (*Liaison Committee*), nevladne organizacije, ki sodelujejo s SE, pa se enkrat na leto srečajo tudi na skupnem plenarnem zasedanju. To letno zasedanje in Povezovalni odbor imata za svoje delovanje na voljo sekretariat s polovičnim delovnim časom, ki skrbi za organizacijo plenarnega zasedanja in administrativne naloge odbora.

Proračunska sredstva,⁵⁸ ki jih SE namenja NVO, se delijo na tista, s katerimi se vzdržuje stalna skupna delovna struktura (torej sekretariat, prevajanje, vzdrževanje stikov ter operativni izdatki), in tista, ki jih lahko NVO črpajo za svoje aktivnosti.

Tudi število NVO pri SE je neprimerno večje od števila (samo prostovoljno prijavljenih) nevladnih organizacij pri EU – participativni status pri SE ima priznано kar 374 NVO.⁵⁹

Čeprav odnos SE z NVO ni predmet razprave tega diplomskega dela, pa je vseeno prav, da nanj opozorimo. Že splošne ugotovitve nakazujejo, da je odnos med SE in NVO veliko bolje urejen, kot odnos med nevladnim sektorjem in EU. Vložek nevladnih organizacij je v SE tudi veliko bolj jasen in transparenten kot pri EU. Že samo dejstvo, da SE vzdržuje stalno telo, ki služi komuniciranju med organizacijo in NVO, pove veliko. Seveda pa je treba tukaj spomniti, da se SE ukvarja z drugačnimi vprašanji kot EU, in da ima EU kljub vsemu neposredno voljene predstavnike državljanov, ki so prek Evropskega parlamenta aktivno vključeni v proces odločanja. SE je namreč klasična mednarodna vladna organizacija, ki mora vire za svojo legitimnost v sodobni mednarodni skupnosti iskati drugod. V tej luči razvit in

---

⁵⁸ RES(2004)48E *Resolution on the Ordinary Budget for 2005*. Proračunska postavka 0120 »Relations with I-NGOs« za leto 2005 namenja 322.400 evrov.

⁵⁹ Stanje z dne 16.9.2005.

razgiban odnos SE z nevladnimi organizacijami kot predstavniki civilne družbe niti ni toliko presenetljiv – prej pričakovan.

4. DIALOG MEDNARODNIH MLADINSKIH NEVLADNIH ORGANIZACIJ Z EVROPSKO UNIJO

4.1 *Evropska komisija in mladi*

Evropska komisija je leta 2001 izdala Belo knjigo o mladih,⁶⁰ ki služi kot temeljni dokument za urejanje aktivnosti na področju mladih, ne samo njihovega izobraževanja, pač pa tudi zaposlovanja, vključevanja v procese političnega odločanja in zaščite pravic. Bela knjiga omenja štiri področja, v okviru katerih bi bilo treba pospešiti ustrezne aktivnosti:

- aktivno državljanstvo mladih,
- širjenje informacij in storitev za mlade,
- promocija prostovoljnih aktivnosti med mladimi,
- spodbujanje razumevanja in izobraževanja mladih.

Bela knjiga je pomenila začetek urejanja mladinske politike znotraj EU. Komisija je nadaljevala s posvetovanji z državami članicami,⁶¹ Evropskim forumom mladih in nacionalnimi mladinskimi sveti. Posvetovanja na temo vseh štirih področij – participacije, informiranosti, prostovoljstva in izobraževanja – so bila ob uporabi OMK z državami članicami že opravljena.⁶² Februarja 2005 je Svet ministrov EU sprejel resolucijo o Evropskem mladinskem paktu,⁶³ čigar pomen leži v prepoznanju povezave med mladimi in

---

⁶⁰ COM(2001)681.

⁶¹ Komisija se je pri oblikovanju mladinske politike odločila za uporabo t. i. *Open Method of Coordination* - Odprte metode koordinacije, ki jo je z Belo knjigo o evropskem upravljanju predstavila kot novo metodo sprejemanja odločitev na evropski ravni. Odprta metoda koordinacije (OMK) pomeni nov način zakonodajne pobude in izvedbe sprejetih aktov. Gre za sodelovanje, izmenjavo najboljših praks, dogovarjanje o skupnih ciljih in smernicah. Smiselna je takrat, ko na evropski ravni obstaja malo možnosti za komunitarno zakonodajno akcijo. Vlogo koordinatorja prevzame Komisija, problem pri OMK pa je dejstvo, da v oblikovanje stališč ni vključen Evropski parlament kot edina institucija, neposredno voljena s strani državljanov. Tako za OMK lahko celo rečemo, da predstavlja nekakšen poizkus renacionalizacije evropskih politik.

⁶² V primeru oblikovanja Bele knjige o mladih je Komisija pri svojem koordiniranju posvetovanj poleg držav članic zajela tudi takratne države pristopnice in kandidatke. Državam so bili poslani vprašalniki, Komisija je na podlagi odgovorov naredila analizo in izoblikovala zaključke, ki jih najdemo naslednjih komunikacijah Komisije s Svetom: COM(2003)184, COM(2004)336 in COM(2004)337.

⁶³ (2005) *Council conclusions on Youth in the framework of the Mid-Term Review of the Lisbon Strategy*.

doseganjem ciljev lizbonske strategije.⁶⁴ Tako Pakt poudarja pomembnost zaposlovanja mladih, njihovega izobraževanja in usposabljanja ter uravnotežene družinske in delovne politike.

Eden izmed pomembnejših instrumentov, ki jih Komisija uporablja za mlade, je program MLADINA,⁶⁵ ustanovljen leta 2000 za obdobje 2000 do 2006. V letu 2005 je bilo za program odobrenih 106,7 milijonov evrov sredstev Skupnosti.⁶⁶ Program je namenjen predvsem spodbujanju mobilnosti mladih in njihovemu neformalnemu izobraževanju, koristijo pa ga lahko tako mladinske nevladne organizacije kot tudi neformalno organizirane skupine mladih in posamezniki. Program omogoča:

- mladinske izmenjave, katerih bistvo je medkulturno učenje,
- opravljanje Evropske prostovoljne službe, katere bistvo je prispevati k lokalni skupnosti in razviti občutljivost za kulturne razlike,
- mladinske pobude, z namenom spodbujanja aktivnosti na lokalni ravni,
- skupne aktivnosti, ki združujejo tri stebre mladinske politike EU (torej SOCRATES, LEONARDO DA VINCI in MLADINO) in
- podporne aktivnosti, katerih primarni namen je različno usposabljanje mladih.

Po izteku programskega sklopa MLADINA se bo v okviru naslednjega finančnega obdobja od leta 2007 do 2013 nadaljeval MLADINI podoben program, imenovan MLADI V AKCIJI.⁶⁷ Ta se bo bolj kot na medkulturno izmenjavo osredotočil na spodbujanje aktivnega državljanstva in politične participacije mladih ter na solidarnostne in socialne aktivnosti.

Zanimivo je tudi dejstvo, da ima Komisija v sklopu svojega splošnega proračuna postavko, prek katere Evropskemu forumu mladih in ostalim mednarodnim mladinskim nevladnim organizacijam neposredno namenja sredstva za delovanje. Skupna vrednost teh sredstev je v letu 2004 dosegla 3.870.000 evrov, v letu 2005 pa kar 4.510.000 evrov (16 %

---

⁶⁴ Marca 2000 so države članice EU sprejele t. i. lizbonsko strategijo, ki naj bi spodbudila razvoj evropskega gospodarstva. Glavne reforme naj bi povečale sredstva, ki jih države vlagajo v raziskovanje in razvoj, zmanjšale ovire za razvoj podjetništva in zvišale splošno zaposljivost delovne sile. Dinamično in bolj konkurenčno gospodarstvo naj bi slonelo na znanju, modernem socialnem modelu ter trajnostnem in rastočem gospodarstvu. Več o tem Euractiv (2005).

⁶⁵ Poleg MLADINE Komisija za izobraževanje, usposabljanje in mednarodno povezovanje mladih uporablja še dva programa – SOCRATES in LEONARDO DA VINCI, vendar se le skozi MLADINO lahko vključujejo tudi organizirani mladi, torej mladinske nevladne organizacije, ostala dva sta namenjena posameznikom. <http://mladina.movit.si/content.asp?MenuID=134&UnitID=1&LanguageID=1&Menu=Predstavitev%20akcij%20oprograma%20Mladina> (20.12.2005).

⁶⁶ (2005) Dokončno sprejetje splošnega proračuna Evropske unije za proračunsko leto 2005, <http://europa.eu.int/eur-lex/lex/JOhtml.do?uri=OJ:L:2005:060:SOM:SL:HTML> (28.9.2005).

⁶⁷ Podrobnosti o novem programu so predstavljene v dokumentu KOM(2004)471 ali na spletni strani http://europa.eu.int/comm/dgs/education_culture/newprog/index_en.html (22.12.2005).

porast).⁶⁸ To dokazuje, da Komisija MMNVO v Evropi jemlje resno in njihovo delovanje podpira s finančnimi sredstvi.

Evropska komisija je skupaj s SE tudi ustanovila sklad za financiranje projektov na področju mladinske politike, mladinskih raziskav in mladinskega dela.⁶⁹ Rezultat tega partnerstva so tudi različni mladinski portali,⁷⁰ ki služijo kot skupna točka aktivnostim, predvsem osredotočenim na neformalno izobraževanje mladih.

4.2 *Evropski forum mladih*

Vsekakor je Evropski forum mladih (EYF)⁷¹ najpomembnejša mednarodna mladinska nevladna organizacija. Deluje kot mreža vseh pomembnejših mednarodnih mladinskih organizacij, ki delujejo v Evropi, pa tudi izven nje. Združuje 93 nacionalnih mladinskih svetov⁷² in mednarodnih mladinskih organizacij z namenom zastopati interese mladih na evropski ravni. To funkcijo ne opravlja samo pri EU, pač pa tudi pri SE in OZN. EYF je bil ustanovljen leta 1979.

Kot svoje glavne cilje delovanja EYF opredeljuje:⁷³

- biti posvetovalno telo mednarodnim organizacijam o vseh zadevah, ki se dotikajo mladih in mladinskih organizacij,
- promovirati mladinsko politiko,
- vplivati na za mlade relevantne politike mednarodnih organizacij,
- povečati participacijo mladih in mladinskih organizacij v družbi in njenih procesih odločanja,
- promovirati izmenjavo idej in izkušenj, razumevanja, enakih pravic in priložnosti med mladimi v Evropi.

---

⁶⁸ *Ibid.*

⁶⁹ To partnerstvo obstaja med generalnim direktoratom Evropske komisije za izobraževanje in kulturo in Direktoratom za mladino in šport Sveta Evrope.

⁷⁰ Med te sodijo *Training-Youth.net*, *Youth-Knowledge.net* in *Euro-Med Youth Co-operation*. Osnova vseh portalov je *Youth Partnerships Portal* na <http://www.youth-partnership.net/> (16.9.2005).

⁷¹ Pri uporabi kratice EYF je treba biti pozoren, saj enako kratico uporablja tudi *European Youth Foundation*, ki pa je instrument SE za financiranje aktivnosti mladih oz. mladinskih nevladnih organizacij. http://galadriel.coe.int/fej/portal/media-type/html/country/null/user/anon/page/default.psm?js_language=en (20.12.2005).

⁷² Nacionalni mladinski sveti so krovna združenja različnih mladinskih organizacij, ki delujejo na nacionalni ravni. Služijo kot forum za usklajevanje mladinskih politik in kot svetovalec vladnim ustanovam o mladinskih vprašanjih. Več o Mladinskem svetu Slovenije na <http://www.mss.si/index.php?id=2> (22.12.2005).

⁷³ *EYF. Welcome*. <http://www.youthforum.org/en/home/welcome.html> (12.8.2005).

Od 93 članic jih je kar 46 mednarodnih mladinskih nevladnih organizacij.⁷⁴ Njihovo članstvo pri EYF ne izključuje njihove sposobnosti ali potreb oz. želja, da se v dialog z evropskimi institucijami vključujejo tudi same.

EYF je glede na članstvo dokaj reprezentativen; MMNVO, ki zapošajo za članstvo, morajo dokazati članstvo vsaj 5000 mladih v 10 evropskih državah, v nobeni od teh držav pa ne smejo imeti manj kot 300 članov. Prav tako morajo dokazati pomen svojega članstva v krovni organizaciji, tako v smislu lastnih koristi od članstva, kot tudi koristi, ki jih bo s članstvom kandidatke za članstvo v EYF imela krovna organizacije. Kandidatke utemeljitev pripravijo v motivacijskem pismu.

EYF se dokazuje kot upoštevanja vreden partner tudi v očeh evropskih institucij. Poleg rednega letnega prispevka, ki ga organizacija dobi iz splošnega proračuna EU,⁷⁵ EYF sodeluje tudi v selekcijskem odboru programa MLADINA in drugih *ad hoc* delovnih skupinah Evropske komisije. EYF je bil intenzivno vključen v proces izdelave Bele knjige o mladih ter vsa nadaljnja posvetovanja.⁷⁶ Dokaj uspešno je EYF deloval tudi in predvsem v okviru Evropske konvencije mladih,⁷⁷ končen rezultat te konvencije pa je bil vnos 282. in 283. člena o izobraževanju, mladini, športu in poklicnem usposabljanju v PUE. Omenjena člena se nanašata na pomen mladih v evropski družbi.

Podrobnosti o odnosu EYF z evropskimi institucijami razkriva intervju s podpredsednikom organizacije Jamesom Doorleyem,⁷⁸ zadolženim za odnose z EU.

EYF se poslužuje veliko različnih mehanizmov, ko želijo posredovati neko sporočilo evropskim institucijam. Med najpogostejše sodijo:

- organizacija lastnih dogodkov z relevantnimi gosti,
- objava in posredovanje izjav za javnost in/ali sprejetih politik organizacije,
- osebna srečanja s ključnimi ljudmi,
- posredno lobiranje prek članic, še posebej nacionalnih mladinskih svetov, ki imajo lažji dostop do svojih nacionalnih predstavnikov v EU.⁷⁹

---

⁷⁴ EYF. *Membership*. [Http://www.youthforum.org/en/our_work/membership1.html](http://www.youthforum.org/en/our_work/membership1.html) (12.8.2005).

⁷⁵ (2005) Dokončno Sprejetje splošnega proračuna Evropske unije za proračunsko leto 2005. [Http://europa.eu.int/eur-lex/lex/JOHtml.do?uri=OJ:L:2005:060:SOM:SL:HTML](http://europa.eu.int/eur-lex/lex/JOHtml.do?uri=OJ:L:2005:060:SOM:SL:HTML) (28.9.2005). Člen 15 07 petnajstega poglavja je postavka, prek katere EK namenja nepovratna sredstva za EYF in druge mednarodne nevladne mladinske organizacije. Skupna letna vrednost sredstev znaša 4.410.000 EUR (v letu 2004 3.870.000 EUR), od česar se malo manj kot polovica nameni izključno EYF.

⁷⁶ EYF. *Policies, useful documents and links*. [Http://www.youthforum.org/en/press/reports.html](http://www.youthforum.org/en/press/reports.html) (20.8.2005).

⁷⁷ *European Youth Convention*. [Http://www.youth-convention.net](http://www.youth-convention.net) (25.9.2005).

⁷⁸ Intervju z Jamesom Doorleyem, podpredsednikom Evropskega foruma mladih, zadolženim za odnose organizacije z EU, izveden prek elektronske pošte, 21.9.2005.

⁷⁹ Nacionalni predstavniki, ki sprejemajo za mlade in mladinske organizacije relevantne odločitve (tj. predstavniki ministrstev, zadolženih za mlade), delujejo v t. i. *Youth Working Party*, delovnem telesu Sveta EU.

Kadar EYF skuša poskrbeti, da je posredovano sporočilo slišano in upoštevano, je način delovanja v veliki meri odvisen od obstoječega odnosa, ki ga ima organizacija z neko institucijo oz. ključnimi ljudmi. EYF vidi Evropski parlament kot institucijo, ki je najbolj odprta za dialog s civilno družbo. Četudi lahko neka določena NVO močno vpliva na delo Komisije na nekem področju, pa je v Komisijo, ki deluje zelo unitarno, po mnenju Doorleya z lastnimi stališči načeloma dokaj težko prodreti.

EYF vzpostavlja odnose z vsemi institucijami EU. Še najbolj cenijo odnos z Evropskim parlamentom in z Generalnim direktoratom za izobraževanje in kulturo. Kako resno jih določeni evropski birokrati ali institucionalni predstavniki upoštevajo, pa je v veliki meri odvisno od prepričljivosti argumentov. Vendarle obstaja občutek, tako James Doorley, da jih omenjeni generalni direktorat (s katerim organizacija tudi največ dela) dejansko upošteva kot partnerje v razgovoru.

Na lestvici intenzivnosti odnosov z evropskimi institucijami sledi Komisija, šele nato Svet EU. Sodelovanje z EESO praktično ni razvito, vendar se izboljšuje in EYF z EESO postopoma že vzpostavlja posvetovalni odnos. Kljub vsemu James Doorley poudari, da se dejanske odločitve ne sprejemajo v EESO, zaradi tega EYF kot organizacija z omejenimi sredstvi in kadri tej instituciji ne posveča preveč časa.

Doorley pove, da je bil razvoj mladinske politike v Evropi sicer počasen, vendar je v zadnjih letih napredek viden, saj je EU program MLADINA nadgradila z resnimi političnimi zavezami, kot je že omenjena Bela knjiga o mladih, uporaba OMK na področju oblikovanja mladinske politike in Evropski pakt mladih. EYF je igral aktivno svetovalno vlogo pri nastajanju Bele knjige kot tudi pri lobiranju in oblikovanju drugih odločitev oz. dokumentov.⁸⁰ EYF sedaj lobira za zvišanje sredstev, ki jih EU namerava nameniti programu MLADI V AKCIJI v prihodnjem programskem obdobju (med letoma 2007 in 2013), in za poenostavitev prijavnih postopkov.

---

⁸⁰ Več o posameznih prispevkih na spletni strani EYF. *Policies, useful documents and links.* <http://www.youthforum.org/en/press/reports.html> (5.9.2005).

4.3 Dojemanje dialoga z evropskimi institucijami s strani drugih mednarodnih mladinskih nevladnih organizacij

Ugotovitev predstavnika EYF seveda ne kaže posploševati, zato sem za primerjavo pri intervjujih, ki sem jih izvedla s predstavniki MMNVO⁸¹, uporabila isti vprašalnik. Organizacije, ki sem jih izbrala, so tudi članice EYF.

Vprašalnik⁸² sem poslala predstavnikom 41 MMNVO. Dobila sem 23 vrnjenih vprašalnikov.⁸³ Odgovore na posamezna vprašanja sem nato združila v skupine podobnih odgovorov, da sem dobila boljši pregled nad prispevkom predstavnikov NVO. Iz analize sem izvzela odgovore, ki so se nanašali na SE, ker odnos med MMNVO in SE ni bil predmet usmerjenih intervjujev.

Nekatera vprašanja so temeljila na številčni lestvici, katere namen je bila lažja kategorizacija in strnjnost vprašanj. Razpon vseh uporabljenih lestvic je segal od ena do deset, kjer je ena pomenila najslabšo možno in deset najboljšo možno oceno.

Na vprašanje, katere mehanizme uporabljajo za posredovanje sporočil evropskim institucijam, so organizacije odgovarjale različno. Četudi so vprašani naštevili več mehanizmov hkrati, so največ (po 29 %) namenili osebnim stikom in Evropskemu forumu mladih. Osebna srečanja oz. poznanstva so tako s strani NVO videna kot dokaj pomembna za doseg lastnih ciljev. Velik delež odgovorov, ki 'izberejo' EYF kot pomemben mehanizem komunikacije z institucijami EU, nakazuje njegovo pomembnost za mladinske NVO, ki se v njem združujejo. Ustvarjanje zavezništev in usklajevanje politik v sorodnih forumih tako mladinskim NVO predstavlja pomembno orodje vplivanja. 22 % odgovorov je bilo namenjeno pismom, telefonskim klicem ter izjavam za javnost. Uradni mehanizmi komunikacije (kot recimo posvetovanja, odprta metoda koordinacije) se le redko uporabljajo.

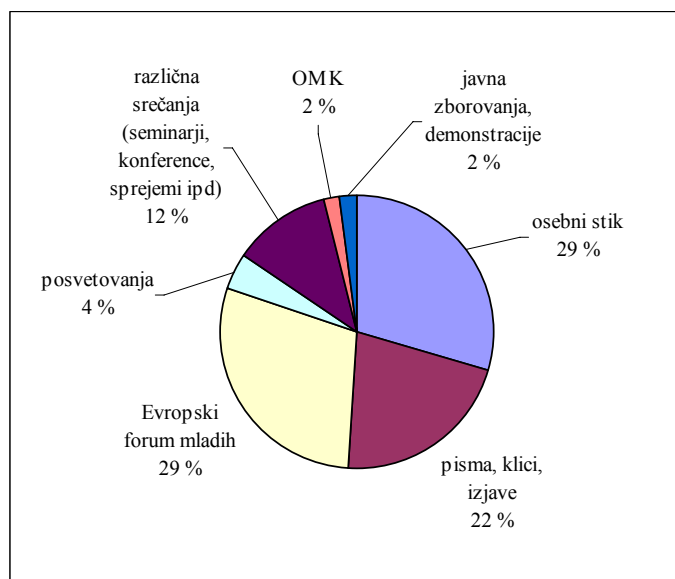
---

⁸¹ Vprašalnik je zajel funkcionarje na najvišji ravni v MMNVO, ki problematiko tudi najboljše poznajo, torej od generalnega sekretarja do predsednika ali člana izvršnega odbora, posebej zadolženega za odnos z EU. Seznam vprašanih je k temu diplomskemu delu priložen kot Priloga II.

⁸² Vprašalnik je diplomskemu delu priložen kot Priloga I.

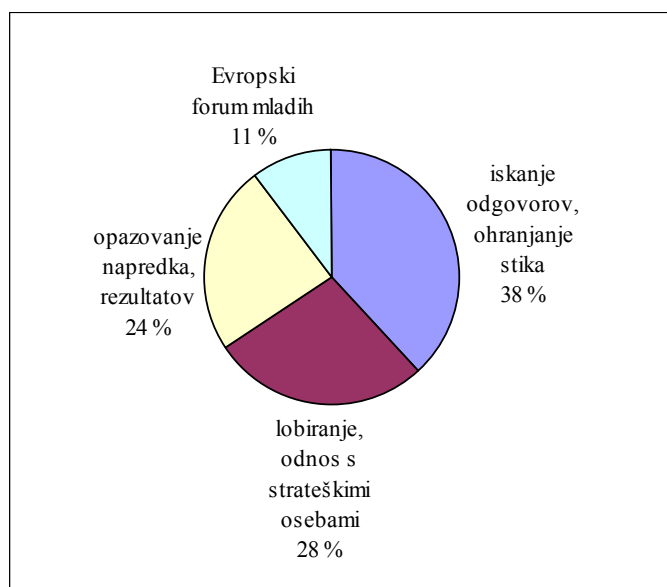
⁸³ Glede na vrnjene vprašalnike se lahko utemeljeno postavlja vprašanje reprezentativnosti odgovorov. Vsekakor na rezultate raziskav ne kaže gledati kot absolutne, po drugi strani pa jim tudi ne gre odrekati indikativnosti – glede na praktične izkušnje ti odgovori v marsičem dejansko reflektirajo stanje, kot sem ga pri mojem praktičnem delu v NVO ugotavljala tudi sama.

Skica 2: Mehanizmi komunikacije z institucijami

Da je njihovo sporočilo upoštevano, mladinske NVO večinoma preverjajo skozi iskanje povratne informacije oz. odgovorov s strani tistih, na katere so določeno zahtevo naslovile, ali z lobiranjem pri strateških osebah, kot npr. zaposlenih v Generalnem direktoratu za izobraževanje in kulturo (*Directorate-General for Education and Culture, DG-EAC*). Tudi distancirano opazovanje konkretnega napredka na področju določene politike in samih rezultatov pogojanj ni tako redek način preverjanja.

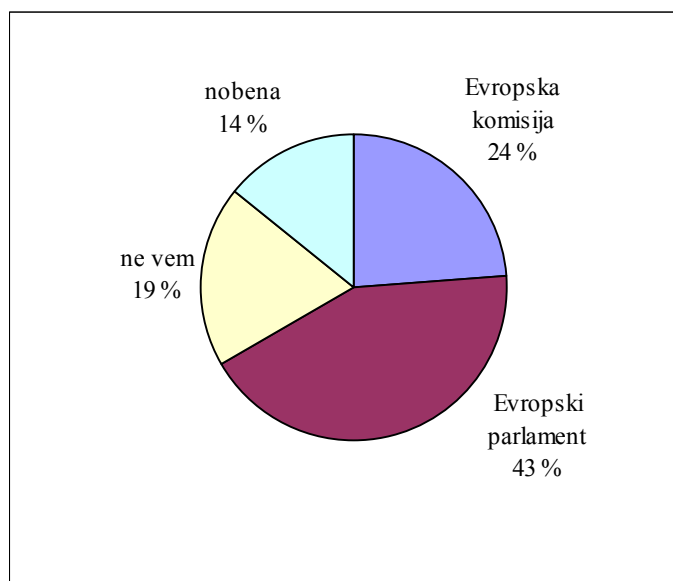
Skica 3: Kako poskrbite, da je vaše sporočilo upoštevano?

Na vprašanje, katera institucija se vam zdi najbolj odprta za dialog s civilno družbo,⁸⁴ je 43 % vprašanih odgovorilo, da je to Evropski parlament. Kar 14 odstotkov vprašanih je odgovorilo, da se jim nobena institucija ne zdi odprta za dialog s civilno družbo. Devetnajst odstotkov vprašanih mnenja ni izrazilo, kar je mogoče interpretirati kot nezainteresiranost za problematiko ali kot dejanski neobstoj neposrednega dialoga med EU institucijami in MMNVO.

Skica 4: Katera institucija je najbolj odprta za dialog s civilno družbo?

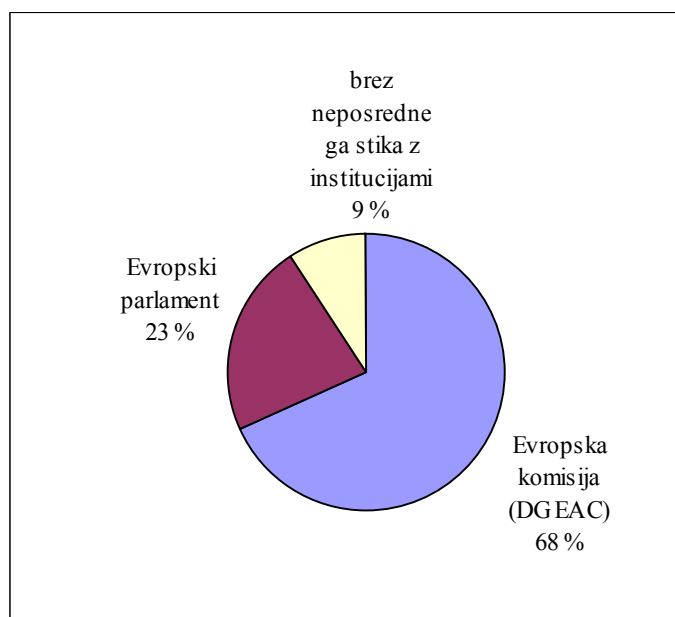

Na vprašanje s katero institucijo največ sodelujejo, je večina, kar 68 % vprašanih, odgovorila da z Evropsko komisijo, in sicer predvsem z DG-EAC. Ta ugotovitev je zanimiva, morda celo paradoksalna, v luči prejšnjih odgovorov, ki kot za dialog najbolj odprto institucijo imenujejo Evropski parlament. Vprašani so tudi izpostavili dejstvo, da le redko s katero koli institucijo delujejo na politični ravni, z omenjenim generalnim direktoratom pa predvsem prek črpanja sredstev za projekte. Del respondentov (9 %) je odgovorilo, da z institucijami neposredno ne sodelujejo.

Povprečna ocena, ki so jo organizacije namenile odnosu s Komisijo, je 6,93. Odnos se po mnenju vprašanih torej giblje v zgornji polovici ocenjevalne lestvice; vendar pa je treba pri tem poudariti, da ocena odraža odnos do enega delovnega oddelka Komisije, ne pa tudi do celotne institucije.

⁸⁴ Iz analize je bilo izključenih pet odgovorov, ki so za najbolj odprto institucijo določili Svet Evrope.

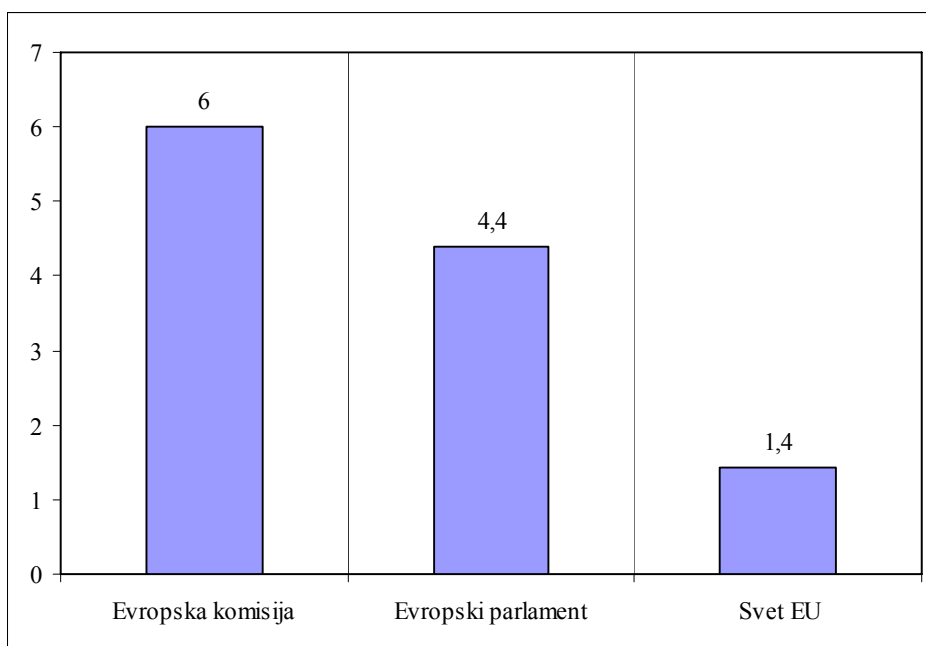
Skica 5: S katero institucijo največ sodelujete?

V petem vprašanju so bile MMNVO naprošene, da ocenijo odnos t. i. evrokratov (torej v evropskih institucijah zaposleni uradniki). Čeprav jih 18 % ocene ni podalo (ker je bilo to po njihovem mnenju težko določiti oz. bi bilo odvisno od situacije), je povprečna ocena tistih, ki so ocene podali, 5,89. Pogosto dodani komentarji, da so ekonomska interesna predstavništva vzeta veliko bolj resno, in da sami evrokrati ne poznajo narave nevladnega sektorja, so opisni del ocene. Ponovno pa je treba opozoriti, da je ta ocena vezana na omejene delovne izkušnje MMNVO z institucijami EU (kot razvidno iz predhodnih vprašanj).

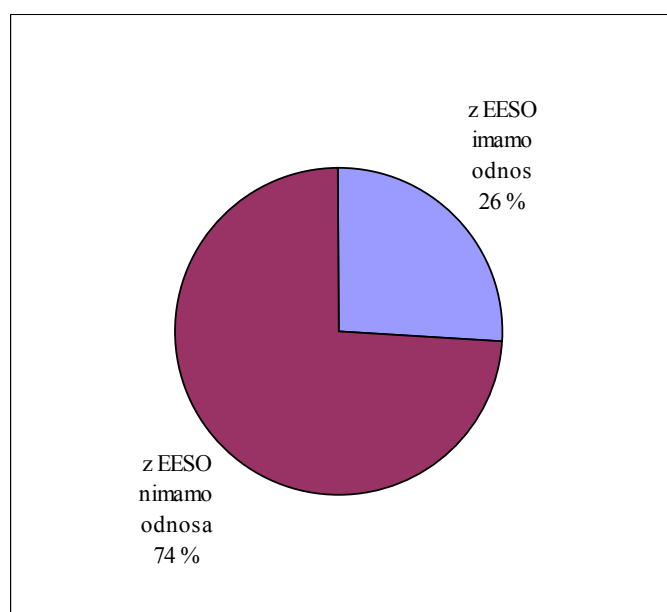
Ocena splošnega odnosa med neko mladinsko NVO in tremi najpomembnejšimi institucijami EU je pokazala, da MMNVO še najbolj pozitivno ocenjujejo Komisijo. Sklepati je mogoče, da je temu tako zato, ker s Komisijo najbolj pogosto tudi sodelujejo. Slabše ocene pri tem vprašanju namreč posredno pomenijo tudi manj stika, saj se ocenjuje obstoječ odnos. Medtem ko so za Komisijo in Parlament vsi vprašani oddali neko oceno, jih je več kot polovica odgovorila, da s Svetom EU nimajo nikakršnega stika, in tako tudi ne morejo podati ocene. Preverba na terenu tako vsaj deloma potrjuje že izpostavljeno ugotovitev, da pretežni del mednarodnih mladinskih nevladnih organizacij s Svetom nima stikov.

Skica 6: Ocena splošnega odnosa z institucijami EU

Kot že omenjeno v poglavju 3.1.4, velja EESO za predstavnika civilne družbe v EU. Iz odgovorov je možno sklepati, da to ne velja za MMNVO, kar tudi potrjuje že omenjene omejitve tega Odbora.⁸⁵ Kar 74 % vprašanih je izjavilo, da z odborom nima nikakršnega stika. Med tistimi, ki so na vprašanje odgovarjali pozitivno, se je večkrat omenilo, da se odnos, sicer še vedno vsebinsko skromen, izboljšuje.

Skica 7: Odnos z EESO

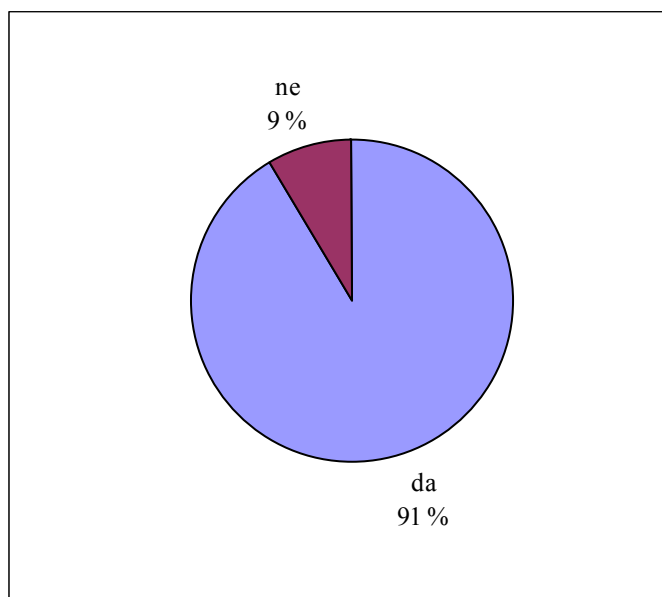

⁸⁵ Kot npr. izključno nacionalno predstavništvo in struktura, ki ne dovoljuje jasno organiziranega predstavništva različnih družbenih akterjev.

MMNVO menijo, da se EU le povprečno zadovoljivo posveča vprašanju, ki pestijo mlade (ocena 5,04). Največ kritik je bilo namenjenih pomisleku, da mladi sicer so eno izmed področij, katerim se EU zadnje čase veliko posveča, vendar ta pozornost ni podprta z zadovoljivimi aktivnostmi ali zadostno finančno podporo.

Na vprašanje, ali so se kot MMNVO aktivno vključevali v oblikovanje mladinske politike na evropski ravni, je velika večina odgovorila pozitivno. Ta ugotovitev je presenetljiva prav zaradi opažanja, da se MMNVO v dialog z EU institucijami ne vključujejo na politični ravni, pač pa predvsem črpajo projektna sredstva. Vendar jih je od tistih respondentov, ki so odgovorili pozitivno, kar 81 odstotkov izjavilo, da so to storili prek aktivnega sodelovanja znotraj EYF, ne pa tudi samostojno. Ti odgovori tako znova potrjujejo pomen EYF za politično udejstvovanje MMNVO in njegovo svetovalno vlogo evropskim institucijam, vendar pa tudi potrjujejo, da se MMNVO z evropskimi institucijami ne vključujejo v neposreden politični dialog.

Skica 8: Ali ste se kot mladinska NVO aktivno vključevali v oblikovanje mladinske politike na evropski ravni?

Programa MLADINA se od vprašanih poslužuje skoraj vsaka organizacija, še v največji meri pa izrabljajo Akcije 1 (Mladi za Evropo), Akcije 2 (Evropska prostovoljna služba) in Akcije 5 (Podporne aktivnosti).⁸⁶ Četudi so na splošno organizacije s programom

⁸⁶ [Http://mladina.movit.si/content.asp?MenuID=134&UnitID=1&LanguageID=1&Menu=Predstavitev%20akcij%20programa%20Mladina](http://mladina.movit.si/content.asp?MenuID=134&UnitID=1&LanguageID=1&Menu=Predstavitev%20akcij%20programa%20Mladina) (20.12.2005).

zadovoljne, pa opozarjajo na določena nefleksibilna pravila, zbirokratiziranost postopkov in premalo sredstev, ki so na voljo.

Presenetljivo je, da se do časa pisanja tega diplomskega dela nobena vprašana organizacija še ni vključevala v iniciativo *Your Voice in Europe*. Ker je prav v času opravljanja intervjujev potekala možnost neposrednega in odprtega posredovanja mnenj o za mlade relevantni tematiki,⁸⁷ je nepoznavanje tega mehanizma še toliko bolj presenetljivo. Ali je temu kriva slaba promocija s strani EK ali nizka zainteresiranost mladinskih NVO za te mehanizme posvetovanj, je bilo težko presoditi.

Odnos med MMNVO in EU je krhek. Najpomembnejša povezava MMNVO z institucijami EU je vsekakor EYF. Mladinske organizacije z evropskimi institucijami glede političnih vprašanj dejansko ne vzpostavljajo neposrednega dialoga, pač pa z njimi večinoma sodelujejo zaradi pridobivanja projektnih sredstev. Tako formalni kot neformalni mehanizmi komuniciranja, ki so sicer na voljo, niso dovolj za jasen, neposreden in dobro razvit dialog, tudi zato, ker jih NVO ne izrabljajo. Razvitost in kvaliteto dialoga namreč ne določajo samo mehanizmi, ki obstajajo, pač pa tudi volja do vključevanja in prispevek vsakega od partnerjev v dialog. Pri analizi rezultatov, pridobljenih z vprašalnikom, se ni mogoče znebiti vtisa, da te volje, dinamičnosti in doprinosa manjka na obeh straneh, tako institucionalni (EU ravni) kot na strani mladinskih NVO.

Analiza pridobljenih podatkov tako s strani EYF kot tudi s strani vprašanih predstavnikov MMNVO kaže na pomembnost osebnega poznanstva in neformalnega mreženja med predstavniki mladinskih NVO in ostalimi relevantnimi akterji. MMNVO za komunikacijo s Komisijo tako v večini primerov ne uporabljajo formalnih mehanizmov, ki so na voljo. Le redke so vključene v CONECCS bazo, nobena od vprašanih pa se še ni vključevala v *Your Voice in Europe* iniciativo. Če pogledamo še dejstvo, da Svet EU sploh nima vzpostavljenih formalnih kanalov za komuniciranje s civilno družbo, in da je v Parlamentu eden od obeh možnih kanalov precej neformalne oblike (t.j. lobiranje), je varno reči, da pri vzpostavljanju dialoga med institucijami EU in mednarodnimi mladinskimi NVO prevladujejo neformalni načini komuniciranja.

Zanimivo je, da je dojemanje najbolj odprte institucije neskladno z oceno intenzivnosti dejanskega sodelovanja, kar nakazuje določen paradoks pri samih mladinskih NVO. Če dojemajo EP kot najbolj odprto institucijo, potem bi bilo smiselno pričakovati, da bodo z EP

---

⁸⁷ Povej svoje mnenje Evropski komisiji! Mladi v Evropi: Spodbujanje aktivnega državljanstva in izvajanje Evropskega mladinskega pakta. Dostopno na: <http://europa.eu.int/yourvoice/ipm/forms/dispatch?lang=sl&userstate=mainForm> (12.9.2005).

tudi najbolj sodelovali. Ta paradoks se da delno razložiti z ugotovitvijo, da MMNVO na evropski ravni ne delujejo toliko politično kot bi lahko, pač pa predvsem izrabljajo finančna sredstva EU za lastne projekte.

Analiza pridobljenih odgovorov potrdi, da je EESO za MMNVO manj koristen, kot bi to morda pričakovali; organizacije z Odborom v večini sploh ne vzpostavljajo stikov. EESO tako ne more niti načelno prevzemati vloge predstavnika organiziranih mladih v Evropi in mladinskim NVO ne pomaga pri vzpostavljanju dialoga z ostalimi institucijami EU.

5. SKLEPNE MISLI

Četudi mehanizmi za vzpostavitev dialoga med evropskim nevladnim sektorjem in institucijami EU obstajajo, ti sami od sebe, kot je pokazala analiza v diplomskem delu, niso dovolj za jasen, neposreden in dobro razvit dialog.

Že na samem začetku se je izkazalo, da obstaja tudi v teoriji o položaju nevladnega sektorja v mednarodnih odnosih problem glede jasne razmejitve pojmov NVO in MNVO, in da je v luči tega pomembna razmejitev med transnacionalno in mednarodno naravo povezovanja NVO. Težava v razmejitvi pa ne obstaja samo v teoriji, pač pa tudi v praksi.⁸⁸

Pri mnogih avtorjih zanemaren element poskusov definiranja NVO je vsekakor namen delovanja, ki je vezan na javno posledico njihovega delovanja; na mednarodni ravni je ta posledica vezana na javna (globalna) politična vprašanja, pri (sub)nacionalni ravni pa je posledica delovanja bolj lokalne narave. Naslednji pomemben korak, ki pa ga je zaslediti le pri redkih teoretikih, kot npr. Sachßu, je pojmovno razlikovanje med civilno družbo in nevladnim sektorjem. Civilna družba je namreč le temelj, nevladni sektor pa iz tega temelja izhajajoča družbena struktura. Sama civilna družba tako še ne pomeni aktivne družbene participacije; to omogočajo šele nevladne organizacije. V skladu s tem je tudi izhodiščna predpostavka tega diplomskega dela, da NVO državljanom predstavljajo mehanizem družbenega udejstvovanja.

---

⁸⁸ V tem kontekstu kaže opozoriti še na primerjavo definiranja nevladnih organizacij med EU in SE. Diplomsko delo namreč identificira bistvene razlike; definicija EU se osredotoča na bolj 'politične' elemente NVO (neodvisnost od vlad, prostovoljstvo), medtem ko je definicija SE bolj tehnične narave. Če NVO razumemo kot politični družbeni akter, potem je razumevanje, kot ga skuša vzpostaviti EU, nujen začetek za pravilno razumevanje delovanja NVO, vendar še vedno daleč od potrebnega.

Podrobna kategorizacija NVO je zahtevna, saj so si NVO v svoji naravi dela izredno raznolike ter mnogokrat prepletajo elemente, ki bi lahko služili kot razdruževalni. Večina avtorjev sicer navaja glavne in najbolj splošne značilnosti NVO, vendar se podrobnejše klasifikacije po večini ne lotevajo. Weiss-Gordenkerjev model dimenzij NVO tako odgovori na izzive kategorizacije, ki jih mnogi drugi avtorji ne uspejo premagati. Če se avtorji že lotevajo klasifikacij, se te nanašajo na družbene vloge, ki jih NVO opravljajo. Weiss-Gordenkerjev model pa omogoča klasifikacijo popolnoma različnih NVO, saj jih ne razvršča samo glede na njihovo primarno aktivnost, pač pa tudi glede na notranjo strukturo, raven in obseg delovanja ter dolgoročno in kratkoročno učinkovitost. Tako ta model omogoča bolj poglobljeno in celostno razumevanje delovanja NVO v mednarodnih odnosih.

Iz stališč obravnavanih avtorjev je vseeno mogoče sklepati oz. opozoriti, na katere aspekte delovanja NVO je treba paziti, ko zagovarjamo stališče, da so NVO agenti civilne družbe; v te vsekakor sodijo usmerjenost partikularnih interesov, operativna sposobnost, notranja demokratičnost, finančna (ne)odvisnost in volonterski značaj nevladnega sektorja.

V EU je vključevanje nevladnega sektorja v procese odločanja postalo pomembno, saj se s tem Unija izogiba očitkom o netransparentnosti delovanja in pomanjkanju stika z državljani. Kljub nenehnemu izkazovanju naklonjenosti EU participativni demokraciji in nevladnim organizacijam pa ostaja odnos med institucijami in nevladnim sektorjem še vedno v povojih in predvsem pravno nedefiniran. Diplomsko delo je identificiralo formalne in neformalne mehanizme komuniciranja, ki se vzpostavljajo med (mladinskim) nevladnim sektorjem in evropskimi institucijami, vendar pa ti mehanizmi ne omogočajo neposrednega in kvalitetnega dialoga med akterji. Tudi ko in če se dialog vzpostavlja, ta ni odvisen samo od mehanizmov, ki obstajajo in se uporabljajo, pač pa tudi od volje in zmožnosti obeh akterjev tak dialog v celoti zgraditi.

Najbolj pozitivne korake na tem področju na strani institucij zagotovo dela Evropska komisija, tako prek finančnega sodelovanja z nevladnim sektorjem kot tudi pri vzpostavljanju posvetovalnega dialoga. Kot je pokazala analiza primarnih dokumentov in opravljeni intervjuji, so mladinske NVO pri izvajanju svojih aktivnosti v veliki meri odvisne od institucionalnih sredstev, ki jih dobivajo prek javnih razpisov (npr. skoraj vse mladinske NVO črpajo sredstva iz programa MLADINA), zato je na mestu kritičen pogled na to, kakšen je motiv NVO, da se sploh vključujejo v dialog z evropskimi institucijami. Iz opravljenih intervjujev je mogoče sklepati, da se MMNVO skoraj ne dotikajo političnih vprašanj, ko govorimo o njihovem odnosu s Komisijo, pač pa le zgledno izrabljajo institucionalna sredstva. Tako projektno črpanje finančnih sredstev nima veliko vpliva na to, kako evropske

institucije sprejemajo odločitve na določenem političnem področju. Politično aktivnost MMNVO v veliki meri prepuščajo EYF. Vzroke za ne vključevanje v procese odločanja lahko iščemo v pomanjkanju sredstev in primerne kadra ali pasivnem sledenju pobudam, sprejetim na meddržavni oz. supranacionalni ravni, brez neke želje po lastnem prevzemanju pobud. Tudi EYF lahko zastopa le mnenja, ki so bila predhodno poenotena med 93 članicami, kar pomeni, da je sprejemanje odločitev dolgo in zamudno. Vse to me napeljuje k misli, da evropske mladinske NVO z evropskimi institucijami večinoma bivajo v mirnem sožitju, in da za svoje člane opravljajo prvenstveno storitveno, ne pa interesno-advokativno funkcijo, ki bi jo lahko kot predstavnice mladih v Evropi igrale. Večina mednarodnih mladinskih organizacij ni korak pred institucijami, pač pa korak za njimi.

Kljub prepričanju respondentov, da je Evropski parlament bolj odprt za dialog s civilno družbo, večina organizacij največ sodeluje s Komisijo. Delni odgovor na ta paradoks⁸⁹ je dejstvo, da je Komisija vir finančnih sredstev. Tako lahko govorimo o dvojnem odnosu med institucijami EU in mladinskimi NVO – slednje se v odnos s prvimi spuščajo le na ravni projektnega sodelovanja, medtem ko politični vpliv v večini skušajo izoblikovati prek EYF. Pri odnosu z Evropskim parlamentom NVO dejansko ne sodelujejo ali komunicirajo s samim administrativnim delom institucije, pač pa se njihov odnos prepleta s poslanci. Kot neposredno voljeni predstavniki so tako bolj dojemljivi za pobude, ki prihajajo s strani državljanov. Tudi pridobitev statusa registriranega lobista je lahko dostopen mehanizem, ki se ga da ob ustrezni izrabi izredno dinamično uporabiti za doseg lastnih ciljev.

Analiza primarnih virov in usmerjeni intervjuji so pokazali tudi na resne omejitve sodelovanja z institucijami kot sta Svet EU in EESO. Razvidno je, da ne z eno ne z drugo institucijo večina MMNVO nima nikakršnega stika, če pa ga že imajo, je ta šibek. EESO si tako ne more pripisati reprezentativne vloge civilne družbe v EU. Že sam problem imenovanja predstavnikov v EESO kot tudi nepreglednost strukture teh predstavnikov, ki prihajajo skozi specifične nacionalne mreže, povzroča konflikt med 'nacionalnostjo' in 'evropskostjo' nevladnega sektorja, ki tako v EESO ni zastopana.

Neurejenost pravnih okvirjev za delovanje MNVO znotraj EU razkriva potrebo po ureditvi pravnega statusa kot tudi polni institucionaliziranosti dialoga med EU institucijami in MNVO. Na tem mestu se kaže vrniti k problemu legitimnosti. Ali imajo organizacije kot OZN in SE bolj institucionaliziran odnos z nevladnim sektorjem prav zaradi tega, ker nimajo

---

⁸⁹ Da so mladinske NVO v vprašalniku Parlament prepoznale kot za dialog s civilno družbo najbolj odprto institucijo niti ni presenetljivo. Kot je bilo že ugotovljeno, je temeljni razlog mogoče iskati v dejstvu, da je Parlament edina neposredna izvoljena institucija EU in kot taka tudi odgovorna državljanom oz. svoji volilni bazi.

neposredno voljenih predstavnikov v svojih vrstah? Potemtakem razlog za krhkost odnosa med EU in nevladnim sektorjem prav gotovo leži v poskusu samolegitimacije te supranacionalne entitete prek neposrednih volitev. Toda to še vedno ni izgovor za neurejene odnose evropskih institucij s civilno družbo. Evropski parlament kljub vsemu ne zagotavlja popolne demokratičnosti in transparentnosti delovanja supranacionalnih institucij, zato je razvijanje participativne demokracije nujno. Ratifikacija PUE, oz., v primeru opustitve ratifikacijskega procesa te pogodbe, ohranitev pravnih določil o institucionalizaciji odnosa s civilno družbo, je tako nujen pogoj za zagotovitev jasnih in bolj transparentnih delovnih okvirjev tega dialoga. PUE, točneje njen 47. člen pa ne prinaša samo temelj za potrebno, čeprav v veliki meri nedorečeno institucionalizacijo odnosov, pač pa tudi mehanizem neposredne demokracije v EU.

Kateri so torej viri in načini vplivanja, ki jih MMNVO uporabljajo v največji meri, in kateri so tisti mehanizmi, ki pri vzpostavljanju dialoga prevladujejo? MMNVO uporabljajo vse vire in načine vplivanja, ki so bili identificirani v diplomskem delu, vendar je intenzivnost te uporabe odvisna od posamezne organizacije. Le EYF je kot krovna organizacija tista, za katero bi lahko trdili, da se dejansko poslužuje vseh načinov. Prav gotovo je bližina ciljne skupine eden od močnejših atributov ostalih organizacij; to pa je tesno povezano tudi s črpanjem sredstev in izgradnjo zavezništev s sorodnimi organizacijami. Intervjuji so pokazali, da nekatere MMNVO uporabljajo tudi lobiranje in izkoriščajo dostop do medijev oz. izvajanje javnih kampanj, vendar le v manjši meri. Formalnih mehanizmov komuniciranja z institucijami se MMNVO razen EYF večinoma ne poslužujejo. Bistveno orodje za vzpostavljanje dialoga, ko je za to potreba, jim predstavljajo neformalni mehanizmi.

Diplomsko delo je tudi pokazalo, da delovanje mednarodnih mladinskih NVO še najbolj razloži teza o postopnem spreminjanju družbe. Svoje cilje in namene te organizacije namreč ne posredujejo političnim voditeljem, pač pa predvsem mladim skozi organiziranje lastnih aktivnosti. S tem tako postopoma spreminjajo družbene okvirje, in (z izjemami) ne skušajo vplivati na politično elito. Za uresničitev uspešnega lobiranja političnih elit se MMNVO soočajo tudi z resnimi organizacijskimi omejitvami.

Tako kot EU se tudi NVO, ki delujejo na evropski ravni, srečujejo z vprašanjem, kako pristen je njihov stik z navadnimi državljani in njihovimi potrebami. Ker je zaupanje v NVO veliko, je relevantno vprašanje, koliko je njihov t. i. *grass root* značaj res pristen? Že samo dejstvo, da morajo zastopati evropski interes in ne lokalnega, v veliki meri predstavlja kompromisna mnenja oz. mnenja, ki slonijo na najmanjšem skupnem imenovalcu. Tudi v povezavah kot so evropske federacije ali združenja NVO obstaja hierarhija komuniciranja,

tako od zgoraj navzdol kot od spodaj navzgor. Oblikovanje evropskih predstavništev NVO sloni na reprezentativnem sistemu, in skoraj preveč očiteno je včasih nacionalni vpliv na oblikovanje politik in zavezništva NVO.

Ena izmed največjih težav, s katerimi se mladinske NVO soočajo na lokalni, nacionalni in mednarodni ravni, je prav gotovo konstanten in hiter pretok ljudi skozi njihove vrste. Mladi hitro prerastejo namen, izkušnje in/ali koristnost mladinskih NVO. Tudi če med neko mladinsko NVO in evropsko institucijo obstaja kvaliteten odnos, se zna ta prav zaradi nenehnega prehajanja ljudi v mladinskih organizacijah spremeniti. Tu se mladinske organizacije še toliko bolj razlikujejo od drugih nevladnih organizacij (ki lahko do neke mere zaposlujejo profesionalni kader), saj imajo vodilni v mladinskih organizacijah po večini le največ dvoletni mandat za opravljanje svojega dela. Tako je zelo težko oblikovati kvalitetne in dolgoročno konsistentne politične ali organizacijske pristope, vprašljivo pa je tudi samo prenašanje znanj na mlajše generacije.

Diplomsko delo je nakazalo določena področja, ki bi jih bilo treba za boljše razumevanje odnosa med evropskim nevladnim sektorjem in institucijami bolj natančno raziskati. Med te sodi dinamika odnosa med EP in nevladnim sektorjem ter poglobljen vpogled v delovanje samega EYF. Prav tako bi bilo zanimivo bolj podrobneje raziskati dejansko delovanje EESO kot oklicanega zastopnika civilne družbe v Evropi in splošne vloge te institucije znotraj struktur EU. Diplomsko delo bi moralo prav zaradi pomanjkanja literature in težke dostopnosti informacij o delovanju mladinskih NVO zajeti bistveno več opazovanja z udeležbo in intervjujev relevantnih organizacij, kot je bilo to mogoče storiti za potrebe pričujočega dela. Na splošno pa je treba opozoriti na hudo pomanjkanje javno dostopne literature o mednarodnih oz. evropskih NVO v Sloveniji, kar zagotovo otežuje tovrstne raziskave.

Na koncu se je z metodološkega vidika treba vprašati tudi to, v kolikšni meri EU predstavlja zunanjo oz. medvladno politiko, in v kolikšni meri ta politika postaja že notranjepolitične narave. Seveda bi lahko različno trdili za različna področja delovanja, ki ga države članice in sama EU pokrivajo s različnimi kompetencami, in četudi moje diplomsko delo EU še vedno obravnava kot mednarodnega vladnega akterja *sui generis*, je mogoče trditi, da se meje med medvladnim in notranjepolitičnim pri EU vedno bolj zabrisujejo. EU se razvija v politično entiteto, kjer se problemi, kot se pojavljajo v okviru pričujega diplomskega dela (do katerih sama pristopam še v okviru discipline mednarodnih odnosov) v prihodnosti utegnejo obravnavati kot notranjepolitična vprašanja oz. vsaj kot vprašanja znotraj specifičnega konteksta EU. Na to namiguje tudi dejstvo, da EU strogo ne ločuje med NVO in

MNVO, in tako sama zabisuje mednarodne in strogo državne meje delovanja nevladnega sektorja.

Pot do državljanov, še posebej v tem (politično kriznem) obdobju, je prav skozi organizirano civilno družbo, in tukaj mladi kot bodoči stebri evropske družbe igrajo še posebej pomembno vlogo. Zato je treba v odnos z mladinskimi NVO, tako mednarodnimi kot nacionalnimi in lokalnimi, vlagati več energije in sredstev kot do sedaj. Le tako se lahko doseže željeni cilj – uveljavljena evropska identiteta, odgovorno državljanstvo, razumevanje in pozitiven odnos do integracijskih procesov ter skrb za potrebe mlajše generacije.

V zreli demokratični družbi mora postati vrednota prostovoljstva in mladinskega aktivizma splošno sprejeta in podprta. Zato so MMNVO brez dvoma pomemben element evropske družbe ter predstavljajo most med mladimi in institucijami EU. Ob tem, da združujejo in ponujajo forum za mlade, so v prvi vrsti tiste družbene institucije, ki odpirajo največ priložnosti za mlade, tako na področju vključevanja, kot mobilnosti, neformalnega izobraževanja in nenazadnje tudi zaposlitvenih priložnosti.

6. SEZNAM VIROV

Primarni viri:

1. (1957) Pogodba o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti. [http://www2.gov.si/svez/svez.nsf/0dbed6c0a93d31d8c1256a67006844b3/f5aded847dc4e335c1256fdb00318138/\\$FILE/PZ%20I%20-%20SL.pdf](http://www2.gov.si/svez/svez.nsf/0dbed6c0a93d31d8c1256a67006844b3/f5aded847dc4e335c1256fdb00318138/$FILE/PZ%20I%20-%20SL.pdf) (17.10.2005).
2. (1986) *European Convention on the Recognition of the Legal Personality of International Non-Governmental Organisations*, ETS 124. Council of Europe, Strasbourg.
3. (1986) *European Convention on the Recognition of the Legal Personality of International Non-Governmental Organisations: Explanatory Report*. Council of Europe, Strasbourg. <Http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Reports/Html/124.htm> (6.9.2005).
4. (1994) Konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Uradni list RS – MP, št.7-41/1994. <Http://www.varuh-rs.si/index.php?id=108#73> (4.9.2005).
5. (2000) *Decision 1031/2000/EC of the European Parliament and of the Council establishing the »Youth« Community action programme*. Official Journal of the European Communities (L 117). Http://europa.eu.int/comm/youth/program/dec_1031_en.pdf (18.9.2005).
6. (2000) *Initial Contribution of the European Youth Forum to the European Commission's White Paper: Youth Policy*. EYF, Brussels. Http://www.youthforum.org/en/press/reports/Initial_contribution.pdf (30.6.2005).
7. (2000) *The Commission and Non-Governmental Organisations: Building a Stronger Partnership*. Commission Discussion Paper. European Commission, Brussels. Http://europa.eu.int/comm/secretariat_general/sgc/ong/docs/communication_en.pdf (4.7.2005).
8. (2000) *European Commission White Paper: Reforming the Commission*, COM(2000)200. European Commission, Brussels. Http://europa.eu.int/comm/off/white/reform/index_en.htm (6.9.2005).
9. (2001) Eurobarometer 55.1. *Young Europeans*. Http://europa.eu.int/comm/public_opinion/archives/ebs/ebs_151_tables.pdf (6.9.2005).
10. (2001) *European Commission White Paper: A New Impetus for European Youth*, COM(2001)681. European Commission, Brussels. Http://europa.eu.int/comm/youth/whitepaper/download/whitepaper_en.pdf (30.6.2005).
11. (2001) *European Commission White Paper: European governance*, COM(2001)428. European Commission, Brussels. Http://europa.eu.int/comm/governance/white_paper/

index_en.htm (24.8.2005).

12. (2001a) *European Youth Forum Response on European Commission's White Paper on European Governance and the Future of Europe*. EYF, Athens. [Http://www.youthforum.org/en/press/reports/0729-01e-fin.pdf](http://www.youthforum.org/en/press/reports/0729-01e-fin.pdf) (30.6.2005).
13. (2001b) *Strategy and Key Objectives for the Youth Policy in the European Union*. EYF, Brussels. [Http://www.youthforum.org/en/press/reports/004201e.pdf](http://www.youthforum.org/en/press/reports/004201e.pdf) (26.8.2005).
14. (2002) *Communication from the Commission: Towards a reinforced culture of consultation and dialogue – General principles and minimum standards for consultation of interested parties by the Commission*, COM(2002)704. European Commission, Brussels. [Http://europa.eu.int/eur-lex/en/com/cnc/2002/com2002_0704en01.pdf](http://europa.eu.int/eur-lex/en/com/cnc/2002/com2002_0704en01.pdf) (26.8.2005).
15. (2002) *European Youth Forum Response to European Commission's White Paper: A New Impetus for European Youth*. EYF, Brussels. [Http://www.youthforum.org/en/press/reports/001102e.pdf](http://www.youthforum.org/en/press/reports/001102e.pdf) (26.8.2005).
16. (2002) *Consolidated version of the Treaty establishing the European Community*. Official Journal of the European Communities, C 325/33. [Http://europa.eu.int/eur-lex/lex/en/treaties/dat/12002E/pdf/12002E_EN.pdf](http://europa.eu.int/eur-lex/lex/en/treaties/dat/12002E/pdf/12002E_EN.pdf) (22.12.2005).
17. (2003) *Communication from the Commission to the Council: Follow-up to the White Paper on a New Impetus for European Youth*, COM(2003)184. European Commission, Brussels. [Http://europa.eu.int/comm/youth/whitepaper/download/com_2003_184_en.pdf](http://europa.eu.int/comm/youth/whitepaper/download/com_2003_184_en.pdf) (3.9.2005).
18. (2003a) *European Youth Forum Position Paper on Implementing Common Objectives to Enhance the Participation of Young People and Improve the Information for Young People*. European Youth Forum, Brussels. [Http://www.youthforum.org/en/press/reports/0304-03%20.pdf](http://www.youthforum.org/en/press/reports/0304-03%20.pdf) (26.8.2005).
19. (2003b) *European Youth Forum Policy Paper on Guiding Principles on Common Objectives for Voluntary activities and Greater Understanding of young people*. European Youth Forum, Rome. [Http://www.youthforum.org/en/press/reports/0647-03Final.pdf](http://www.youthforum.org/en/press/reports/0647-03Final.pdf) (26.8.2005).
20. (2003) *Participatory status for international non-governmental organisations with the Council of Europe*, RES(2003)8. Council of Europe, Strasbourg. [Http://www.coe.int/T/E/NGO/public/participatory_status/Resolution_%282003%298/Resolution_2003_8.asp#TopOfPage](http://www.coe.int/T/E/NGO/public/participatory_status/Resolution_%282003%298/Resolution_2003_8.asp#TopOfPage) (16.9.2005).

21. (2004) *Agricultural Statistics: Employment in agriculture and in other sectors*. European Commission, Brussels. [Http://europa.eu.int/comm/agriculture/agrista/2004/table_en/3513.pdf](http://europa.eu.int/comm/agriculture/agrista/2004/table_en/3513.pdf) (5.11.2005).
22. (2004) *Communication from the Commission to the Council: Follow-up to the White Paper on a New Impetus for European Youth*, COM(2004)336. European Commission, Brussels. [Http://europa.eu.int/comm/youth/whitepaper/post-launch/com\(2004\)336_en.pdf](http://europa.eu.int/comm/youth/whitepaper/post-launch/com(2004)336_en.pdf) (26.12.2005).
23. (2004) *Communication from the Commission to the Council: Follow-up to the White Paper on a New Impetus for European Youth*, COM(2004)337. European Commission, Brussels. [Http://europa.eu.int/comm/youth/whitepaper/post-launch/com\(2004\)337_en.pdf](http://europa.eu.int/comm/youth/whitepaper/post-launch/com(2004)337_en.pdf) (26.12.2005).
24. (2004) Predhodni predlog Splošnega proračuna Evropske komisije za finančno leto 2005. Evropska komisija, Bruselj. [Http://www.europa.eu.int/comm/budget/pdf/budget/budget2005/apb/doc_I_II_IV/doc_I-II-IV_SL.pdf](http://www.europa.eu.int/comm/budget/pdf/budget/budget2005/apb/doc_I_II_IV/doc_I-II-IV_SL.pdf) (15.9.2005)
25. (2004) Pogodba o Ustavi za Evropo. [Http://europa.eu.int/constitution/sl/lstoc1_sl.htm](http://europa.eu.int/constitution/sl/lstoc1_sl.htm) (25.9.2005).
26. (2004) *Resolution on the Ordinary Budget for 2005*, RES(2004)48E. Council of Europe, Strasbourg. [Http://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=803057&BackColorInternet=9999CC&BackColorIntranet=FFBB55&BackColorLogged=FFAC75](http://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=803057&BackColorInternet=9999CC&BackColorIntranet=FFBB55&BackColorLogged=FFAC75) (22.9.2005).
27. (2004) Predlog Sklepa Evropskega parlamenta in Sveta o oblikovanju programa »MLADI V AKCIJI« za obdobje 2007-2013, KOM(2004)471. Evropska komisija, Bruselj. [Http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/site/sl/com/2004/com2004_0471sl01.pdf](http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/site/sl/com/2004/com2004_0471sl01.pdf) (15.11.2005).
28. (2005) *Council conclusions on Youth in the framework of the Mid-Term Review of the Lisbon Strategy*. Council of the European Union, Brussels. [Http://europa.eu.int/comm/youth/whitepaper/download/st06609-re01_en.pdf](http://europa.eu.int/comm/youth/whitepaper/download/st06609-re01_en.pdf) (5.9.2005).
29. (2005) Dokončno Sprejetje splošnega proračuna Evropske unije za proračunsko leto 2005. Uradni list Evropske unije (L 60) II/880. [Http://europa.eu.int/eur-lex/lex/JOHtml.do?uri=OJ:L:2005:060:SOM:SL:HTML](http://europa.eu.int/eur-lex/lex/JOHtml.do?uri=OJ:L:2005:060:SOM:SL:HTML) (28.9.2005).
30. (2005) *Draft recommendations to Member States regarding a code of conduct for non-profit organisations to promote transparency and accountability best practices. Draft discussion document*. European Commission: Brussels. [Http://europa.eu.int/comm/justice_home/news/consulting_public/code_conduct_npo/draft_recommendations_en.pdf](http://europa.eu.int/comm/justice_home/news/consulting_public/code_conduct_npo/draft_recommendations_en.pdf) (21.12.2005).

31. (2005) *Standard Eurobarometer 64: Autumn 2005*. [Http://europa.eu.int/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/05/1642&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en](http://europa.eu.int/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/05/1642&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en) (22.12.2005).

Sekundarni viri:

32. (1988) *Resolution on non-profit-making associations in the European Communities*. International Associations Statutes Series, 1. [Http://www.uia.org/legal/app412.php#n2](http://www.uia.org/legal/app412.php#n2) (5.9.2005).
33. (1988) *Legal status of international non-governmental organizations in Europe*. International Associations Statutes Series, 1. [Http://www.uia.org/legal/app36.php](http://www.uia.org/legal/app36.php) (5.9.2005).
34. (2004) *A rigged dialogue with society*. *The Economist*, 23.10.2004, 373(8398), 54.
35. Altvater, Elmar in Achim Brunnengräber (2002) *NGOs im Spannungsfeld von Lobbyarbeit und öffentlichem Protest*. *Aus Politik und Zeitgeschichte*, B 6-7/2002, 6-14.
36. Banks, Angela M. (2003) *The Growing Impact of Non-State Actors on the International and European Legal System*. *International Law FORUM du Droit International*, 5(4), 293-300.
37. Bennett, A. LeRoy in James K. Oliver (2002) *International Organisations: Principles and Issues*. Upper Saddle River (New Jersey): Pearson Education Inc.
38. Boli, John in George M. Thomas (1997) *World Culture in the World Polity: A Century of International Non-Governmental Organization*. *American Sociological Review*, 62 (April), 171-190.
39. Bombay, Peter (2001) *The Role of NGOs in Shaping Community Positions in International Environmental Fora*. *Review of European Community & International Environmental Law*, 10(2), 163-168.
40. Burgess, Michael (2000) *Federalism and European Union: The building of Europe, 1950 – 2000*. London: Routledge.
41. Coicaud, Jean-Marc in Veijo Heiskanen (2001) *The Legitimacy of International Organisations*. Tokyo: United Nations University Press.
42. Corbett, Richard (2000) *The European Parliament*. London: John Harper.
43. Cowels, Maria Green (2003) *Non-state actors and false dichotomies: reviewing IR/IPE approaches to European integration*. *Journal of European Public Policy*, 10(1), 102-121.
44. Crook, Andrew (2001) *Listening to Civil Society: What relationship between the European Commission and NGOs*. ECAS. [Http://www.globalpolicy.org/ngos/role/globalact/](http://www.globalpolicy.org/ngos/role/globalact/)

- int-inst/2001/0601ecas.htm (26.8.2005).
45. Degan, Vladimir Đ. (2000) *Međunarodno pravo*, 892-904. Rijeka: Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci.
  46. Dunne, Tim (2001) Liberalism. V John Baylis in Steve Smith (ur.) *The globalization of world politics: an introduction to international relations*, 162-181. Oxford, New York: Oxford University Press.
  47. ECAS (2001) Three Cs for European Governance (Part 2): Making Governance more transparent and accountable – NGOs as political actors. [Http://europa.eu.int/comm/governance/contrib_ecas_en.pdf](http://europa.eu.int/comm/governance/contrib_ecas_en.pdf) (26.8.2005).
  48. ECAS (2003) *The EU and NGOs: An update*. [Http://www.ecas.org/file_uploads/352.doc](http://www.ecas.org/file_uploads/352.doc) (27.8.2005).
  49. ECAS (2004) *The European Commission and consultation of NGOs*. [Http://www.ecas.org/file_uploads/743.doc](http://www.ecas.org/file_uploads/743.doc) (27.8.2005).
  50. ECAS (2005) *Citizenship and Governance: introduction. EU's relationship with NGOs and the issue of "participatory democracy"*. [Http://www.ecas.org/product/91/default.aspx?id=244](http://www.ecas.org/product/91/default.aspx?id=244) (20.8.2005).
  51. Edelman (2005) *Trust Barometer 2005*. [Http://www.euractiv.com/Article?tcmuri=tcm:29-134675-16&type=News](http://www.euractiv.com/Article?tcmuri=tcm:29-134675-16&type=News) (26.8.2005).
  52. EUPolitix (2005) *EU takes time out to "pause for reflection"*. [Http://www.eupolitix.com/EN/News/200506/c0d63233-53e5-4325-a1c6-edf10aee03c0.htm](http://www.eupolitix.com/EN/News/200506/c0d63233-53e5-4325-a1c6-edf10aee03c0.htm) (22.12.2005).
  53. Euractiv (2003) *Accountability of NGOs*. [Http://www.euractiv.com/Article?tcmuri=tcm:29-117442-16&type=LinksDossier](http://www.euractiv.com/Article?tcmuri=tcm:29-117442-16&type=LinksDossier) (20.12.2005).
  54. Euractiv (2004) *NGOs assess relationship with EU institutions*. [Http://www.euractiv.com/Article?tcmuri=tcm:29-129695-16&type=News](http://www.euractiv.com/Article?tcmuri=tcm:29-129695-16&type=News) (23.8.2005).
  55. Euractiv (2005) *Lisbon Agenda*. [Http://www.euractiv.com/Article?tcmuri=tcm:29-117510-16&type=LinksDossier](http://www.euractiv.com/Article?tcmuri=tcm:29-117510-16&type=LinksDossier) (7.11.2005).
  56. Eurodesk (2003) *Youth in Europe: Youth Policy and Research*. [Http://www.eurodesk.org/new/infocentre.asp?go=23](http://www.eurodesk.org/new/infocentre.asp?go=23) (5.9.2005).
  57. Howse, Robert (2001) The legitimacy of the World Trade Organisation. V Jean-Marc Coicaud in Veijo Heiskanen (ur.) *The Legitimacy of International Organisations*, 355-407. Tokyo: United Nations University Press.
  58. Irish, Leon E., Kushen Robert in Karla W. Simon (2004) *Guidelines for laws affecting civic organisations*. New York: Open Society Institute.
  59. Jansen, Thomas, ur. (1999) *Reflections on European identity*. [Http://europa.eu.int/comm](http://europa.eu.int/comm)

/cdp/working-paper/european_identity_en.pdf (14.11.2005).

60. Junne, G. C. A. (2001) International organizations in a period of globalization: New (problems of) legitimacy. V Jean-Marc Coicaud in Veijo Heiskanen (ur.) *The Legitimacy of International Organisations*, 189-220. Tokyo: United Nations University Press.
61. Klein, Ansar (2002) *Überschätzte Akteure? Die NGOs als Hoffnungsträger transnationaler Demokratisierung*. Aus Politik und Zeitgeschichte B 6-7/2002, 3-5.
62. Leskošek, Vesna in Majda Hrženjak (2002) *Spremenjene vloge nevladnih organizacij*. Ljubljana: Mirovni inštitut.
63. Lijphart, Arend (1997) *Neenaka participacija: nerazrešena dilema demokracije*, Teorija in praksa 3/97, 524-545.
64. Marks, Susan (2001) Democracy and international governance. V Jean-Marc Coicaud in Veijo Heiskanen (ur.) *The Legitimacy of International Organisations*, 47-68. Tokyo: United Nations University Press.
65. Merle, Marcel (1988) *International Non-Governmental Organisations and their Legal Status*. International Associations Statutes Series, 1. [Http://www.uia.org/legal/app35.php](http://www.uia.org/legal/app35.php) (5.9.2005).
66. Noortmann, Math (2001) Non-state actors in international law. V Bas Arts, Math Noortmann in Bob Reinalda (ur.) *Non-state actors in international relations*, 59-78. Aldershot: Ashgate.
67. Pease, Kelly-Kate S. (2003) *International Organisations: Perspectives on Governance in the Twenty-First Century*. Upper Saddle River (New Jersey): Prentice Hall.
68. Reinalda, Bob (2001) Private in form, public in purpose: NGOs in International Relations Theory. V Bas Arts, Math Noortmann in Bob Reinalda (ur.) *Non-state actors in international relations*, 11-40. Aldershot: Ashgate.
69. Reinalda, Bob, Bas Arts in Math Noortmann (2001) Non-state actors in international relations: Do they matter? V Bas Arts, Math Noortmann in Bob Reinalda (ur.) *Non-state actors in international relations*, 1-8. Aldershot: Ashgate.
70. Reinalda, Bob in Bertjan Verbeek (2001) Theorising power relations between NGOs, Inter-governmental organizations and states. V Bas Arts, Math Noortmann in Bob Reinalda (ur.) *Non-state actors in international relations*, 145-160. Aldershot: Ashgate.
71. Shaw, Malcolm L. (2003) *International Law*, 243. Cambridge: Cambridge University Press.

72. Spichtinger, Daniel (2002) *Civil Society and the EU. An analysis focusing on the interaction between the Commission and civil society organisations, with particular emphasis on research policy*. MA Thesis, University of Bath.
73. Vollaard, Hans (2001) The de-territorialisation of political authority by the European Union. V Bas Arts, Math Noortmann in Bob Reinalda (ur.) *Non-state actors in international relations*, 93-108. Aldershot: Ashgate.
74. Weiss, Thomas George in Leon Gordenker (1996) *NGOs, the UN and global governance*. Boulder: Lynne Rienner Publishers.
75. White, N. D. (1996) *The law of international organizations*. Manchester in New York: Manchester University Press.
76. Willetts, Peter (1996) *The Conscience of the World: The Influence of Non-Governmental Organisations in the UN System*. London: Hurst & Company.
77. Woodward, Stephen (1995) *The simple guide to federalism*. [Http://www.jef.at/download/Simple_Guide_to_Federalism.pdf](http://www.jef.at/download/Simple_Guide_to_Federalism.pdf) (14.11.2005).
78. Zimmer, Annette (2003) *Brussels Civil Society*. ISTR Sixth International Conference: Contesting Citizenship and Civil Society in a Divided World. [Http://atlas-conferences.com/c/a/m/m/25.htm](http://atlas-conferences.com/c/a/m/m/25.htm) (26.8.2005).
79. Zimmer, Annette in Eckhard Priller (2004) *Future of Civil Society: Making Central European Nonprofit-Organizations Work*. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften.

Internetni viri:

80. BBC News.
[Http://news.bbc.co.uk/](http://news.bbc.co.uk/) (7.1.2006)
81. Café Babel. Petition for a European Association.
[Http://cafebabel.com/en/evts/event.asp?T=A&Id=133](http://cafebabel.com/en/evts/event.asp?T=A&Id=133) (28.12.2005)
82. CONECCS. Consultation, the European Commission and Civil Society.
[Http://europa.eu.int/comm/civil_society/coneccs/index_en.htm](http://europa.eu.int/comm/civil_society/coneccs/index_en.htm) (25.8.2005)
83. Council of Europe. Non-Governmental Organisations.
[Http://www.coe.int/T/E/NGO/public](http://www.coe.int/T/E/NGO/public) (16.9.2005)
84. Council of Europe. Treaty Office.
[Http://conventions.coe.int](http://conventions.coe.int) (6.9.2005)
85. Evropski ekonomsko-socialni odbor.
[Http://www.esc.eu.int/index.htm](http://www.esc.eu.int/index.htm) (22.8.2005)

86. Evropski Parlament: Peticije.
[Http://www.europarl.eu.int/parliament/public/staticDisplay.do?id=49&language=SL](http://www.europarl.eu.int/parliament/public/staticDisplay.do?id=49&language=SL)
(15.9.2005)
87. European Citizen Action Service.
[Http://www.ecas.org](http://www.ecas.org) (26.8.2005)
88. European Commission. Better Regulation.
[Http://www.europa.eu.int/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/05/340&type=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en](http://www.europa.eu.int/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/05/340&type=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en) (26.8.2005)
89. European Commission. Civil Society.
[Http://europa.eu.int/comm/civil_society](http://europa.eu.int/comm/civil_society) (12.8.2005)
90. European Commission. Consultation Standards.
[Http://europa.eu.int/comm/secretariat_general/sgc/consultation/index_en.htm](http://europa.eu.int/comm/secretariat_general/sgc/consultation/index_en.htm) (30.6.2005)
91. European Commission. Directorate-General for Education and Culture.
[Http://europa.eu.int/comm/dgs/education_culture/index_en.htm](http://europa.eu.int/comm/dgs/education_culture/index_en.htm) (22.12.2005)
92. European Commission. Governance.
[Http://europa.eu.int/comm/governance/index_en.htm](http://europa.eu.int/comm/governance/index_en.htm) (12.8.2005)
93. European Commission. The NGOs.
[Http://europa.eu.int/comm/secretariat_general/sgc/ong/index_en.htm](http://europa.eu.int/comm/secretariat_general/sgc/ong/index_en.htm) (12.8.2005)
94. European Youth Convention.
[Http://www.youth-convention.net](http://www.youth-convention.net) (25.9.2005)
95. European Youth Forum.
[Http://www.youthforum.org](http://www.youthforum.org) (24.8.2005)
96. European Youth Foundation.
[Http://galadriel.coe.int/fej/portal/media-type/html/country/null/user/anon/page/default.psm?js_language=en](http://galadriel.coe.int/fej/portal/media-type/html/country/null/user/anon/page/default.psm?js_language=en) (20.12.2005)
97. European Youth Portal.
[Http://www.europa.eu.int/youth/index_en.html](http://www.europa.eu.int/youth/index_en.html) (16.9.2005)
98. Eurostat. People by age classes. Share of total population.
[Http://epp.eurostat.cec.eu.int/portal/page?_pageid=1996,39140985&_dad=portal&_schema=PORTAL&screen=detailref&language=en&product=Yearlies_new_population&root=Yearlies_new_population/C/C1/C11/caa15632](http://epp.eurostat.cec.eu.int/portal/page?_pageid=1996,39140985&_dad=portal&_schema=PORTAL&screen=detailref&language=en&product=Yearlies_new_population&root=Yearlies_new_population/C/C1/C11/caa15632) (21.8.2005)
99. EUSA Review Forum: The Commission White Paper and European Governance.
[Http://www.eustudies.org/GovernanceForum.html](http://www.eustudies.org/GovernanceForum.html) (2.7.2005)

100. Greenpeace. Defending our oceans.
[Http://oceans.greenpeace.org/en/](http://oceans.greenpeace.org/en/) (7.1.2006)
101. Mladinski svet Slovenije.
[Http://www.mss.si](http://www.mss.si) (28.12.2005)
102. Nacionalna agencija programa MLADINA.
[Http://mladina.movit.si](http://mladina.movit.si) (20.12.2005)
103. NGOs and the United Nations Department of Public Information.
<http://www.un.org/dpi/ngosection/brochure.htm> (22.12.2005)
104. Partnership's Portal. Council of Europe and European Commission.
[Http://www.youth-partnership.net](http://www.youth-partnership.net) (16.9.2005)
105. Poslovník Evropskega parlamenta.
[Http://www.europarl.eu.int/omk/sipade3?PROG=RULES-EP&L=SL&REF=TOC](http://www.europarl.eu.int/omk/sipade3?PROG=RULES-EP&L=SL&REF=TOC)
(15.9.2005)
106. Povej svoje mnenje Evropski komisiji! Mladi v Evropi: Spodbujanje aktivnega državljanstva in izvajanje Evropskega mladinskega pakta
[Http://europa.eu.int/yourvoice/ipm/forms/dispatch?lang=sl&userstate=mainForm](http://europa.eu.int/yourvoice/ipm/forms/dispatch?lang=sl&userstate=mainForm)
(12.9.2005)
107. Statute for a European Association.
[Http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/l26017.htm](http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/l26017.htm) (6.12.2005)
108. Union of International Associations. Statistics.
[Http://www.uia.org/statistics/pub.php](http://www.uia.org/statistics/pub.php) (5.9.2005)
109. Yearbook of International Organizations.
[Http://www.uia.org/organizations/volall.php](http://www.uia.org/organizations/volall.php) (5.9.2005)
110. YES Campaign.
[Http://www.yes-campaign.net](http://www.yes-campaign.net) (22.12.2005)
111. Young European Federalists Europe.
[Http://www.jef-europe.net](http://www.jef-europe.net) (15.12.2005)
112. Young people in Europe: promoting active citizenship and implementing the European Youth Pact.
[Http://www.europa.eu.int/comm/youth/youthweek/consult/consultation_en.html](http://www.europa.eu.int/comm/youth/youthweek/consult/consultation_en.html)
(5.12.2005)
113. Your Voice in Europe.
[Http://europa.eu.int/yourvoice](http://europa.eu.int/yourvoice) (12.8.2005)

7. PRILOGA I: Vprašalnik

European Union and international non-governmental youth organisations: Opportunities and weaknesses

I am a student of International Relations at the University of Ljubljana. The purpose of this questionnaire is to get feedback from more than 40 INGO functionaries in order to closely analyze the relationship between international non-governmental youth organisations and European Union. The questionnaire is anonymous and the results will be used exclusively for the purpose of my research.

The questionnaire consists out of ten questions. Four questions are grading questions, the rest requires descriptive answers.

---

1. When you try to communicate your policy or opinion to the European institutions, which mechanisms do you use?
2. How you try to secure that your message have been heard and taken into account?
3. Which institution is in your opinion most open to dialogue with the civil society?
4. Which is the institution you work most with? Please rate the efficiency of your collaboration on a scale from 1 to 10 (1 being the lowest grade, 10 being the highest).
5. Do you think that Eurocrats take you seriously? Please rate the level of their attitude on a scale from 1 to 10 (1 being the lowest grade, 10 being the highest).
6. Rate your satisfaction with the relationship your organisation has with EU institutions on a scale from 1 to 10 (1 being the lowest grade, 10 being the highest):
  - European Commission
  - European Parliament
  - European Council
7. ECS is known as the institution that at least on the declaratory level represents the civil society within the EU. How would you evaluate your practical relationship with ECS?
8. Being a youth NGO, do you think that youth has been on the EU agenda in satisfactory terms? Please rate your satisfaction on a scale from 1 to 10 (1 being the lowest grade, 10 being the highest).

9. Has your organization in the last years ever participated in expressing opinion on the forming youth policy of the European Union (White Paper on Youth, European Youth Pact etc.)? If yes, how?
10. How are you satisfied with the YOUTH program? Do you use its benefits, and if yes, which ones?
11. Have you so far been engaged in »Your Voice in Europe« initiative, if yes, in what sense?
12. Any general comments you would like to add?

Thank you very much for the input. If you would like to see the results of my research, let me know in your return e-mail.

With kindest regards,

Tina Fistravec

8. PRILOGA II: Seznam vprašanih predstavnikov MMNVO za namen izdelave poglavja 4.3

1. Kamala Schuetze, generalna sekretarka, AEGEE Europe, intervju izveden prek elektronske pošte, 19. september 2005.
2. Vesselin Iliev, član Izvršnega odbora, European Bureau for Conscientious Objection, intervju izveden prek elektronske pošte, 19. september 2005.
3. Andrew Cummings, generalni sekretar, European Confederation of Youth Clubs (ECYC), intervju izveden preko telefona, 19. september 2005.
4. Thomas Nilsson, generalni sekretar, National Unions of Students in Europe (ESIB) , intervju izveden prek elektronske pošte, 20. september 2005.
5. Sue Cassell, generalna sekretarka, EU Federation of Youth Hostel Associations (EUFED), intervju izveden prek elektronske pošte, 19. september 2005.
6. Lionel Schreiber, predsednik, European Union of Jewish Students (EUJS), intervju izveden prek elektronske pošte, 19. september 2005.
7. Daniel Mueller, generalni sekretar, Ecumenical Youth Council in Europe (EYCE), intervju izveden preko telefona, 19. september 2005.
8. Uwe Ostendorff, generalni sekretar, International Falcon Movement - Socialist Educational International (IFM/SEI), intervju izveden prek elektronske pošte, 19. september 2005.
9. Joan Marc Simon, generalni sekretar, Young European Federalists (JEF Europe), intervju izveden preko telefona, 21. september 2005.
10. Dag Franzen, generalni sekretar, Jeunesses Musicales Europe, intervju izveden prek elektronske pošte, 20. september 2005.
11. Sabine Klocker, generalna sekretarka, Rural Youth Europe, intervju izveden prek elektronske pošte, 20. september 2005.
12. Gisele Evrard, mednarodna sekretarka, Youth Action for Peace (YAP), intervju izveden preko telefona, 21. september 2005.
13. Tine Cornillie, generalna sekretarka, International Federation of Catholic Parochial Youth Movements (FIMCAP), intervju izveden prek elektronske pošte, 20. september 2005.
14. Peter Cabara, generalni sekretar, Youth and Environment Europe (YEE), intervju izveden prek elektronske pošte, 21. september 2005.

15. Sterrenn Coudray, generalna sekretarka, European Federation of Youth Service Organisations (EFYSO), intervju izveden prek elektronske pošte, 19. september 2005.
16. Monika Jankauskaite, izvršna direktorica, International Federation of Liberal Youth (IFLRY), intervju izveden prek elektronske pošte, 19. september 2005.
17. Frini Ezunkpe, izvršni direktor, European Federation for Intercultural Learning (EFIL), intervju izveden prek elektronske pošte, 26. september 2005.
18. Andreas Schwab, odgovorni za odnose z EU, International Cultural Youth Exchange in Europe (ICYE), intervju izveden prek elektronske pošte, 27. september 2005.
19. Maarten Coertjens, generalni sekretar, Federation of Young European Greens (FYEG), intervju izveden prek elektronske pošte, 20. september 2005.
20. Evropski sekretar, International Young Catholic Students - International Movement of Catholic Students (JECI-MIEC), intervju izveden prek elektronske pošte, 20. september 2005.
21. Partick Nell, generalni sekretar, European Young Christian Workers (JOC Europe), intervju izveden prek elektronske pošte, 20. september 2005.
22. Lasse Krull, generalni sekretar, Democrat Youth Community of Europe (DEMYC), intervju izveden prek elektronske pošte, 27. september 2005.
23. Mike Walker, zunanji predstavnik, World Organisation of the Scout Movement (WOSM), intervju izveden preko telefona, 21. september 2005.
24. James Doorley, podpredsednik Evropskega foruma mladih (EYF), zadolžen za odnose z EU, intervju izveden prek elektronske pošte, 21. september 2005.